

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Kateřina Valnohová

REKONSTRUKCE TRESTNÉHO ČINU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Petr Štourač

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (ukončení rukopisu): únor 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne _____

Poděkování

Děkuji vedoucímu své diplomové práce, panu RNDr. Petru Štouračovi, za věcné připomínky a pomoc při zpracování.

Dále děkuji panu plk. Ing. Bc. Josefu Marešovi a kpt. JUDr. Lucii Zemančíkové za to, že mi umožnili zúčastnit se provedení rekonstrukce trestného činu a ochotně zodpověděli všechny mé otázky.

Obsah

Úvod	6
1. Pojem a využití kriminalistické rekonstrukce	8
1.1. Pojem kriminalistické rekonstrukce	8
1.2. Využití kriminalistické rekonstrukce	10
1.3. Historie rekonstrukce	12
2. Druhy kriminalistické rekonstrukce	15
2.1. Rekonstrukce kriminalisticky významných míst	15
2.2. Rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů	16
2.3. Rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka	17
2.4. Rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí	18
3. Právní úprava rekonstrukce trestného činu	20
4. Odlišení rekonstrukce trestného činu od jiných úkonů	24
4.1. Rekonstrukce a vyšetřovací pokus	24
4.2. Rekonstrukce a prověrka výpovědi na místě	24
4.3. Rekonstrukce a ohledání místa činu	25
5. Psychologické aspekty rekonstrukce trestného činu	27
6. Taktika rekonstrukce trestného činu	29
6.1. Příprava rekonstrukce trestného činu	29
6.1.1. Etapa přípravy rekonstrukce před odjezdem na místo konání rekonstrukce	29
6.1.2. Etapa přípravy rekonstrukce po příjezdu na místo konání rekonstrukce	31
6.2. Základní taktické zásady rekonstrukce trestného činu	31
6.3. Základní taktické postupy rekonstrukce trestného činu	33
6.4. Stadia rekonstrukce trestného činu	35
6.4.1. Úvodní stadium	35
6.4.2. Stadium demonstrace a objasňování činnosti	35
6.4.3. Závěrečné stadium	37
6.5. Provedení rekonstrukce pomocí počítačových systémů	37
7. Dokumentace rekonstrukce trestného činu	39
7.1. Protokol o rekonstrukci trestného činu	40
7.2. Videodokumentace	41
7.3. Fotografická dokumentace	45
8. Hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce trestného činu	48
9. Využití rekonstrukce trestného činu v rámci metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů	49
10. Rekonstrukce trestného činu vraždy ve stadiu pokusu (příklad z praxe)	51
10.1. Skutkový stav	51
10.2. Konání rekonstrukce	52
10.2.1. Úvod	52
10.2.2. Stadium demonstrace a objasňování činnosti obviněným a závěrečné stadium	54
10.2.3. Stadium demonstrace a objasňování činnosti poškozenou a závěrečné stadium	56
10.2.4. Dokumentace rekonstrukce	56
Závěr	58
Seznam literatury	59
Resumé	64

Abstract.....	65
Seznam příloh	67
Přílohy	68

Úvod

Rekonstrukce trestného činu je velmi složitým, ale zároveň důležitým a užitečným úkonem. Početnost jejího využití v praxi se liší pracoviště od pracoviště – některý vyšetřovatel se s tímto úkonem za celou svou praxi téměř nesetká, jiný ji provádí poměrně často. Neznamená to však, že by se z toho mohla stát rutina – každý případ, kdy se rekonstrukce trestného činu provádí, je jiný a je tedy třeba přistupovat nejen k tomuto úkonu, ale i k celému vyšetřování vždy zodpovědně a náležitě připraven.

Rekonstrukce trestného činu je, jak už jsem uvedla, úkon složitý, zejména je-li prováděna s více osobami (obviněný, poškozený, svědek). Z důvodu ušetření času i peněz bývá tento úkon proveden ve stejný den, tak aby na sebe jednotlivé rekonstrukce prováděné za účasti těchto osob navazovaly. Pak je třeba zajistit dopravu těchto lidí ve správný čas na správné místo tak, aby nebyly mezi těmito úkony dlouhé prostoje, na druhou stranu je ale třeba zařídit, aby se tyto účastníci nemohli předem domlouvat, aby poškozený nemusel příliš dlouho pobývat v přítomnosti obviněného atp.

Laikům by se mohlo zdát, že nejtěžší částí tohoto úkonu je samotná demonstrace činnosti poškozeným, obviněným či svědkem. Je pravda, že i zde musí vyšetřovatel prokázat určitý organizační talent, a to nejen proto, aby rekonstrukce proběhla bez zbytečných průtahů (především za situace, kdy je třeba uzavřít určité frekventované místo), ale také proto, aby vše bylo provedeno tak, jak stanoví zákony a další právní předpisy, a aby nebylo možno najít cestu, jak tento důkazní prostředek znehodnotit. Ještě větší úsilí však musí vyšetřovatel vynaložit na přípravu rekonstrukce trestného činu. Zajištění kriminalistických techniků, pořádkové policie, která zabezpečuje ostrahu obviněného a hlídá místo provedení rekonstrukce, aby nedocházelo k vyrušování během úkonu, a zpravidla i obstarání figuríny a dalších pomůcek bývá bez problémů. Složitější situace ale může nastat při shánění figurantů. Ne vždy se daří najít někoho, kdo by odpovídal obviněnému či poškozenému, tak jak potřebujeme (viz podkapitola 6.3. – Základní taktické postupy rekonstrukce trestného činu). Když pak vezmeme v potaz, že se úkonu zúčastní obhájce obviněného, nezúčastněná osoba, několik odborníků, státní zástupce a třeba ještě tlumočník, není jednoduché všechny tyto osoby dostat ve správný čas na správné místo. Mezi vyšetřovateli jsem se dokonce setkala se názorem, že pokud máme na místě provedení rekonstrukce všechny osoby s méně jak půlhodinovým zpožděním, „je rekonstrukce trestného činu vlastně již úspěšně provedena“.

Zde v úvodu jsem se snažila nastínit, o jak komplexní a nikoli jednoduchý úkon se v případě rekonstrukce trestného činu jedná. Ve vlastní práci se budu nejprve věnovat teoretickému vymezení rekonstrukce trestného činu a vůbec kriminalistické rekonstrukce jako takové (definice, druhy kriminalistické rekonstrukce, právní úprava rekonstrukce trestného činu a její odlišení od jiných úkonů, psychologické aspekty rekonstrukce a dále konečně taktika rekonstrukce trestného činu, tedy příprava, základní taktické zásady a postupy a jednotlivá stadia rekonstrukce trestného činu; dále dokumentace a hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce trestného činu, využití rekonstrukce trestného činu v rámci metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů) a poté se jí pokusím ukázat na praktickém příkladě.

Cílem této práce tedy není jen systematický pohled na rekonstrukci trestného činu jak z hlediska trestněprocesního, tak i kriminalistického, ale také porovnání teorie a praxe, tedy nakolik a jak důsledně jsou teoretické poznatky využívány v činnosti policejních orgánů.

1. Pojem a využití kriminalistické rekonstrukce

1.1. Pojem kriminalistické rekonstrukce

S pojmem rekonstrukce se setkáváme nejen v kriminalistice, ale i v běžném životě. Jedná se o slovo latinského původu. Složené sloveso *rekonstruo, -ere* se skládá z předpony *re-* (znovu, opět) a základního slovesa *construo, -struxi, -structum* (sestrojit, zřídit, postavit). Z toho tedy vyplývá, že v případě rekonstrukce se jedná o znovu sestrojení, v přeneseném slova smyslu uvedení do původního stavu něčeho. Rekonstrukci je však třeba odlišit od restaurování objektů. Tyto objekty pouze změnily svůj původní vzhled, avšak nezanikly úplně, a cílem restaurování je pouze obnovit tento vzhled.¹

Když se podíváme kupříkladu do Všeobecné encyklopedie Diderot, nalezneme pod heslem „rekonstrukce“ obecnou charakteristiku a tři užší významy. Podle této encyklopedie je tedy rekonstrukce „uvedení do původního stavu, podoby; opětné nové sestrojení; **1. paleontologie** zobrazení původní podoby těla vymřelé rostliny či živočicha na podkladě srovnávací anatomie a funkční morfologie, ekologie ap. Rekonstrukce mohou být buď obrazové (dvojměrné), nebo modelové (trojměrné). V současnosti se rekonstrukce druhu provádí pomocí počítačové techniky; **2. kriminalistika** rekonstrukce trestného činu, metoda spočívající v obnovení a zkoumání situace na místě činu. V trestním řízení mají výsledky rekonstrukce trestného činu hodnotu důkazu; **3. stavebnictví** rekonstrukce staveb, stavební rekonstrukce a) obnova zničené stavby, její uvedení do původního stavu; b) přestavba (modernizace, renovace) starých obytných staveb; c) přestavba průmyslového závodu při zavádění nové technologie (modernizace staveb); d) stavební obnova, při níž se doplňují větší části stavby (kulturní památky) při zachování vnějšího vzhledu.“²

V kriminalistice se používá sousloví kriminalistická rekonstrukce. Jednotliví autoři definují tento pojem velmi podobně, definice se liší pouze v maličkostech. Můžeme tedy říct, že kriminalistická rekonstrukce je metodou kriminalistické praxe spočívající v obnovení kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů

¹ STRAUS, J. a kol. Kriminalistická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 200

² Všeobecná encyklopedie Diderot. Svazek 6, 1999, s. 378

shromážděných v procesu vyšetřování s cílem jejich bezprostředního zkoumání za účelem získání nových důkazů, indicií či taktických informací využitelných v trestním řízení.

Základem kriminalistické rekonstrukce je modelování, které patří mezi obecné poznávací metody, tedy takové, které se používají buď ve všech nebo alespoň ve více oblastech lidské činnosti. Jedná se o zkoumání reálných objektů pomocí jiných, zpravidla uměle vytvořených objektů (modelů), které se s těmi původními shodují ve vybraných vlastnostech, tedy o nepřímý postup řešení problému.³ O přímý postup by se jednalo v případě, že bychom nevyužívali modelový objekt, ale řešili bychom problém přímo na objektu, na němž se vyskytuje, tedy přístupem označovaným jako „pokus-omyl“.

Model je mezičlánkem mezi realitou a představou o realitě. Je založen hlavně na analogii, myšlenkově nebo reálně imituje určité vlastnosti reálně existujících objektů.⁴ Materiální modely se dělí na modely fyzické a matematické. S fyzickým modelem (např. s maketami a figurínami) se často setkáváme u kriminalistické rekonstrukce a to v situaci, kdy máme přímo v naturální podobě reprodukovat nějaký objekt nebo jev, jenž má vztah k dané věci.⁵

Fyzickému modelu však zpravidla předchází model myšlenkový. Jak uvádí Miroslav Vychodil ve své knize *Využití modelů při vyšetřování*, je to „ve své podstatě součástí formování představ o vyšetřované události vyšetřovatelem a je určována stupněm vědomostí, informací o vyšetřované události. Rekonstrukce je zpravidla výslednou variantou těchto myšlenkových představ a hypotetických vysvětlení, tedy finálního stadia procesu s logickými modely, o vyšetřované události.“ Myšlenková rekonstrukce není druhem kriminalistické rekonstrukce. Vyšetřovatel se vlastně na základě informací a jiných podkladů snaží vytvořit si představu nejen o tom, jak dále postupovat, ale i o pachateli, o jeho motivu, o tom, jak se pachatel dostal na místo činu atp., a tak vlastně vytváří a následně prověřuje vyšetřovací verze.⁶

³ NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004, s. 310

⁴ MUSIL, J. a kol. Kriminalistika. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 70

⁵ VYCHODIL, M. Využití modelů při vyšetřování. Praha: Knihnice vojenské prokuratury, 1984, s. 5, 13

⁶ VYCHODIL, M. Využití modelů při vyšetřování. Praha: Knihnice vojenské prokuratury, 1984, s. 54-56

Myšlenkový model je možné aktivně dotvářet. Jestliže nemá vyšetřovatel úplně všechny informace, může tyto chybějící poznatky nahradit tvořivým vysvětlením a intuicí, které se opírají o jeho znalosti a zkušenosti.

Tím, že myšlenkový model předchází provedení rekonstrukce trestného činu, je umožněno promyslet možnosti vývoje rekonstrukce a vyhnout se tak řešení neočekávaných situací přímo na místě. Je také třeba zodpovědně zvážit, ve kterých vlastnostech se má daný model shodovat s originálem, který již neexistuje. Výběr těchto vlastností závisí jak na cíli, tak i na obsahu a podmínkách rekonstrukce. Někdy stačí shoda v barvě a tvaru objektu, jindy je nutná shoda i funkčních vlastností. Analogie mezi originálem a modelem dovoluje předpokládat, že informace, získané v procesu tvorby modelu i zkoumání modelu samého, analogicky odpovídají objektivní realitě.

Na kriminalistickou rekonstrukci je možno nahlížet buď jako na speciální, a nebo jako na specifickou metodu kriminalistické praxe. V případě speciální metody se jedná o rekonstrukci kriminalisticky významných míst a hmotných objektů, které bývají předpokladem objektivní aplikace nebo součástí specifických metod kriminalistické činnosti, tedy např. rekognice či vyšetřovacího pokusu. Jako specifická metoda se pak uplatňuje při rekonstrukci trestného činu, je to tedy metoda, která vznikla v rámci kriminalistiky a slouží převážně jejím potřebám.

1.2. Využití kriminalistické rekonstrukce

Kriminalistická rekonstrukce se v policejní praxi využívá ve třech podobách. Buď se jedná o samostatný vyšetřovací úkon, o který jde právě v případě rekonstrukce trestného činu, nebo je rekonstrukce součástí jiných metod kriminalistické praxe, jako je například rekognice či prověrka výpovědi na místě, a nebo je rekonstrukce použita jako taktický prostředek při operativně pátracích úkonech a opatřeních.

Kriminalistická rekonstrukce je prováděna:

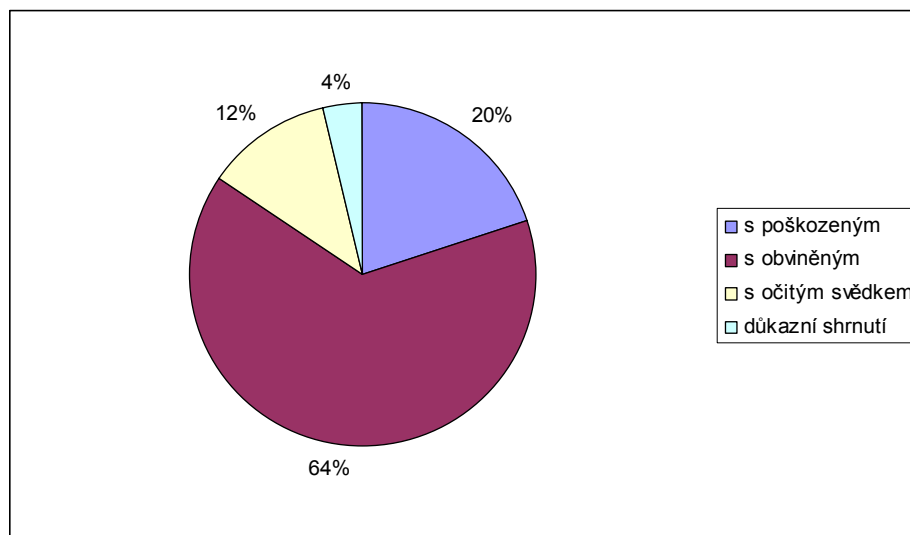
- a) s aktivní účastí osob, které znají relevantní vlastnosti rekonstruovaného originálu, na základě jejich výpovědí a dalších ve věci známých faktů. Danými osobami jsou obviněný, svědek či poškozený. Tyto osoby pak demonstrují činnost a okolnosti, které se týkají vyšetřovaného případu a které může znát

pouze osoba, která byla buď přímým účastníkem dané události, nebo alespoň jejím očitým svědkem

- b) bez účasti osob, které znají relevantní vlastnosti rekonstruovaného originálu. V tomto případě se rekonstrukce provádí také na základě komplexu faktů, které byly dosud ve věci zjištěny, a to včetně výpovědí, avšak, jak již bylo řečeno, svědek, poškozený ani obviněný se tohoto úkonu neúčastní. Je však vhodné, aby se této rekonstrukce zúčastnil znalec.

Kriminalistická rekonstrukce je využívána jako důkazní prostředek, prostředek prověrky, předpoklad aplikace jiných metod kriminalistické praxe, pátrací pomůcka, prostředek ilustrace nebo jako předpoklad znalecké činnosti.⁷

V publikaci *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu* jsou uvedeny výsledky empirického výzkumu, který se zaměřil na celkem 83 rekonstrukcí trestného činu konaných v přípravném řízení. Z tohoto počtu se téměř v 64% případech prováděla rekonstrukce s obviněným, ve 20% s poškozeným, ve 12% s očitým svědkem a ve čtyřech případech se jednalo o důkazní shrnutí.⁸

Graf č. 1 – provedení rekonstrukce trestného činu s různými osobami podle Vychodilova výzkumu

⁷ TIPLICA, M. a kol. Doplnková skripta z kriminalistiky. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1997, s. 135

⁸ PRERAD, V., VYCHODIL, M. Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu. Praha: Univerzita Karlova, 1990, s. 59

Důvodem k provedení rekonstrukce pak bylo podle tohoto výzkumu v 55% ověření pravdivosti doznání obviněného, v 50% upřesnění zjištěných skutečností, ve 24% odstranění rozporu mezi důkazy a ve 3% to byly jiné důvody. Ovšem je třeba brát v potaz, že v některých případech se rekonstrukce uskutečnila z více důvodů současně.⁹

1.3. Historie rekonstrukce

Až do konce 18. století byl trestní proces ovládán zásadou inkviziční. Nejčastějšími důkazními prostředky byl výslech svědků a obviněného, vůbec největší váha pak byla dávana doznání obviněného, a to podle zásady *confessio corona probationum* (doznání je koruna důkazů). Nebylo však výjimkou, že se takové doznání vynutilo pomocí tortury, tedy mučení.

S nástupem osvícenství však přicházejí důležité reformy trestního řízení. Místo inkvizičního procesu hraje hlavní roli tzv. reformovaný kontinentální proces. Začínají být uplatňovány jiné metody než tortura, jsou zřizovány nové typy útvarů kriminální policie (např. roku 1810 zakládá Eugen Francois Vidocq v Paříži Sureté), až konečně na konci 19. století dochází ke konstituování kriminalistiky.

Rekonstrukce začala být nejprve kriminalistikou využívána jako přírodovědecká, technická metoda. Postupem času ale začala být tato metoda ovládána kriminalistickými postupy a taktickými zásadami, až se nakonec začala uplatňovat jako samostatná metoda kriminalistické praxe.¹⁰

První zmínky o rekonstrukci nalézáme již na konci 19. století, a to např. v díle Hanse Grosse *Příručka pro vyšetřující soudce*. V Československu se o tomto úkonu začíná mluvit v kriminalistické literatuře ze 40. let 20. století. Zatím se však nejednalo o ucelený popis tohoto úkonu, pouze o určité praktické rady a zkušenosti autorů. Tak třeba K. Tomek se zmiňuje o rekonstrukci ve svém článku o vyšetřování dopravních nehod v časopise *Bezpečnostní služba* č. 9/1939, avšak spojuje tento úkon s výslechem. Oproti tomu Josef Šejnoha ve své studii *Systém vědeckého poznání a kriminalistické vzdělání* vydané v Praze v roce 1930 bere rekonstrukci jako modifikaci ohledání.¹¹

⁹ PRERAD, V., VYCHODIL, M. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Praha: Univerzita Karlova, 1990, s. 59

¹⁰ VYCHODIL, M. *Využití modelů při vyšetřování*. Praha: Knižnice vojenské prokuratury, 1984, s. 32

¹¹ PRERAD, V., VYCHODIL, M. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Praha: Univerzita Karlova, 1990, s. 50-51

V padesátých letech se pak mezi odborníky rozbíhá diskuse ohledně používání pojmů rekonstrukce a vyšetřovací pokus. Vyšetřovací pokus se k nám dostal ze Sovětského svazu.

Rekonstrukce nebyla po válce všemi odborníky přijímána. Objevil se názor, že nemůže být využita jako specifická metoda kriminalistické praxe, neboť není možné ztotožňovat věci, děje a jevy v přírodě a ve společnosti. Rekonstruovaný děj či událost bude vždy jiný než ten, který se odehrál původně. Zastánci tohoto názoru byli především sovětsští autoři, mezi nimi např. R. S. Bělkin.¹²

Oproti tomu se objevila skupina autorů, kteří nejenže považovali rekonstrukci za samostatný vyšetřovací úkon, ale rozšiřovali ji ještě o vyšetřovací pokus, který brali jako součást rekonstrukce. Do této skupiny patřil např. H. Beck.¹³

Bohuslav Němec se ve svém díle *Základy kriminalistiky* z roku 1954 pokusil nahradit pojmy rekonstrukce a vyšetřovací pokus. Podle něj byly tyto termíny již zastaralé a nevystihovaly plně účel a smysl práce, která má být provedena. Nahradil tedy tyto pojmy podle něj příhodnějším názvem prověrka faktů na místě činu.¹⁴ Tento pojem se ale, jak je vidět, neujal.

S těmito různými názory se pak velmi dobře vypořádal Miroslav Vychodil ve své práci *Rekonstrukce trestného činu* z roku 1972.¹⁵ Velmi názorně zde uvádí, v čem mají jednotlivé teorie své nedostatky, a i na praktických příkladech ukazuje a vykládá komplexně celou problematiku rekonstrukce trestného činu. To bylo poté aktualizováno v díle Vladimíra Prerada a Miroslava Vychodila *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu* z roku 1990.¹⁶ Od té doby se tímto vyšetřovacím úkonem nikdo v nějaké ucelené publikaci nezabýval.

Debaty, týkající se rekonstrukce, se dále vedly ohledně toho, zda má být tento úkon zakotven v právním řádu. Docíleno toho bylo konečně až v roce 2002, kdy nabyl účinnosti zákon, jímž byla rekonstrukce trestného činu vložena do trestního řádu (zákon

¹² VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 16-17

¹³ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 21

¹⁴ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 18

¹⁵ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972

¹⁶ PRERAD, V., VYCHODIL, M. Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu. Praha: Univerzita Karlova, 1990

č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů), a to pod zkráceným názvem Rekonstrukce (blíže viz kapitola 3 - Právní úprava rekonstrukce trestného činu).

2. Druhy kriminalistické rekonstrukce

Kriminalistická literatura zná řadu kritérií, podle kterých lze kriminalistickou rekonstrukci dělit. Zřejmě nejvýznamnějším kritériem je charakter rekonstruovaného objektu. Těmito objekty mohou být situace místa činu, předměty, které mají vztah k události, vnější podoba člověka podle zachovalého skeletu či jiných znaků a také skutkové okolnosti (dynamický děj) činu. Druhy kriminalistické rekonstrukce tedy jsou rekonstrukce kriminalisticky významných míst, a to buď místa činu nebo míst, která nejsou místem činu, dále rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů, kterými mohou být věcné důkazy či listiny a jiné dokumenty. Dalším druhem kriminalistické rekonstrukce je pak rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka (vnější podoby člověka nebo jeho jiných znaků). A konečně sem patří i rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí, kam spadají trestné činy i jednání a události, které nejsou trestným činem.

2.1. Rekonstrukce kriminalisticky významných míst

V případě tohoto druhu rekonstrukce se jedná o znovuoobnovení materiální situace na určitém místě, která již zanikla. Jedná se o obnovení prostorových vztahů mezi jednotlivými významnými objekty daného místa, ale i obnovení dalších okolností a situačních podmínek jako je viditelnost, kluzkost terénu apod.¹⁷

Využívá-li se tento druh rekonstrukce, pak se zpravidla jedná o rekonstrukci místa činu. Ta bývá často důležitým předpokladem pro uskutečnění některého vyšetřovacího úkonu, např. vyšetřovacího pokusu či rekonstrukce trestného činu. Rekonstrukce místa činu tedy není samostatným vyšetřovacím úkonem, ale bývá taktickou součástí či předpokladem těchto jiných, samostatných úkonů.

Jestliže došlo na místě samém k podstatným změnám, je nutné obnovit materiální situaci místa činu nebo jeho části tak, aby bylo dosaženo stavu co nejvíce podobnému buď stavu místa, ve kterém měl pachatel započít své jednání, anebo stavu po ukončení jednání pachatele. Podle toho se tedy rekonstruuje počáteční nebo konečná struktura místa činu. Ke změnám na místě činu mohlo dojít působením přírodních sil,

¹⁷ TIPLICA, M. a kol. Kriminalistická taktika. 2. upravené vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1999, s. 117

ale i náhodným či záměrným jednáním některých osob. Může zde být snaha uklidit prostor, který byl činností pachatele znečištěn či rozházen, ale také se jedná o snahu pachatele či spolupachatelů o odstranění či zakrytí stop, nebo o inscenaci jiného, zpravidla méně závažného trestného činu.

Zdrojem informací o místě činu mohou být výpovědi svědků, obviněných, či dalších osob, ale i jiné materiály, např. výsledky (především fotografie) ohledání místa činu. Díky zrekonstruovanému místu činu je možné znovu studovat situaci, ve které pachatel jednal, nebo upřesnit představy o způsobu spáchání a o počáteční i konečné situaci na místě činu.

Ideální je situace, kdy můžeme provést rekonstrukci místa činu přímo tam, kde ke spáchání trestného činu došlo. Ne vždy je to ale možné. Pokud to tedy možné není, je třeba vytvořit maketu místa činu, a to v příslušném měřítku tak, aby jednotlivé vzdálenosti a míry odpovídaly skutečnému stavu.¹⁸

V úvahu přichází také provedení rekonstrukce míst, která nejsou místem činu. Tato místa sice nejsou místem spáchání trestného činu, ale mají význam pro poznání objektivní pravdy. Může se jednat třeba o místa nálezů různých předmětů důležitých pro trestní řízení nebo o místo sebevraždy. U této rekonstrukce se jedná hlavně o rekonstrukci konečné struktury daného místa.

2.2. Rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů

V praxi se objevují případy, kdy určité předměty, které by mohly být zdrojem kriminalisticky relevantních informací, jsou poškozené, pozměněné nebo zničené. Pak je třeba takové věci, listiny či jiné dokumenty zrekonstruovat. Pokud se jedná o věci (zbraně, nástroje), pak je jejich znovuvytvoření zpravidla prováděno za účelem poznání vnějších znaků originálu nebo jeho funkčních vlastností podle jeho části, popisu, fotografií atd. U listin a jiných dokumentů se pak jedná o znovuvytvoření vnějších znaků originálu.¹⁹

Tato rekonstrukce bývá prováděna jako předpoklad jiných kriminalistických metod hlavně v rámci expertiz. Je možné, aby chybějící nebo zcela zničené části předmětu byly nahrazeny částmi analogickými.

¹⁸ MUSIL, J. a kol. Kriminalistika. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 180

¹⁹ PORADA, V. a kol. Kriminalistika. Brno: CERM, 2001, s. 370-371

2.3. Rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka

Jak již bylo řečeno výše, tento druh rekonstrukce se používá ke znovuvytvoření vnější podoby nebo jiných znaků člověka. Rekonstrukce vnější podoby člověka se využívá k identifikačním a pátracím účelům. Takto vytvořený model však není možné použít pro rekognici. Jde o pomocný prostředek při zjišťování totožnosti.

Nejčastěji bývá základem kresleného nebo počítačového portréту výpověď osob, které danou osobu viděly a její podobu si zapamatovaly. Tento portrét však nemusí zcela odpovídat realitě.

V některých případech máme k dispozici lebku osoby, jejíž obličej chceme rekonstruovat. Před započítím samotného modelování podoby člověka je třeba detailně danou lebku prozkoumat. Cílem zkoumání je rozpoznat rasu, pohlaví, věk a různé zvláštnosti na lebce i obličejí. Metody rekonstrukce obličeje mohou být dvojdimenzionální (2D) nebo trojdimenzionální (3D). Výsledkem dvojdimenzionální metody je kresba na počítači (např. systém PORIDOS) či na papíře. Tento postup (především s pomocí počítače) je poměrně rychlý a flexibilní, neboť je možné pohotově vytvářet různé varianty.²⁰

Nejtradičnějším způsobem rekonstrukce obličeje v trojrozměrném prostoru je její ruční vymodelování na lebce. Je k tomu použita jílovitá hmota (hlína, kaolin). Tuto metodu rozvinul ruský antropolog Michail Gerasimov. Jeho anatomická metoda, která spočívá v simulování obličejových svalů pomocí hlíny, se využívá především v situaci, kdy není možné získat data o hloubkách měkkých tkání obličeje.²¹ Postup podle Gerasimova je však velmi časově náročný a nákladný, a tak se spíše než pro potřeby vyšetřování trestných činů používá k rekonstrukci obličejů historických osobností. 3D model můžeme vytvořit také na počítači, což nám sice neumožní tak dobré vnímání všech tvarů jako u modelu reálného, na druhou stranu je počítačová metoda nesrovnatelně rychlejší.

²⁰ VANÍČKOVÁ, E. *Antropologická rekonstrukce podoby člověka podle lebky: Pohřebiště: Znojmo Hradiště* [online]. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Ústav antropologie. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/162620/prif_m/Diplomova_prace.txt>

²¹ Tamtéž

Při rekonstrukci jiných znaků člověka se vyhotovuje model – figurína. Jinými znaky je myšlena hmotnost, tělesné rozměry atp. Této figuríny se pak využívá při jiných úkonech, jako třeba při vyšetřovacím pokusu.²²

2.4. Rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí

Do této skupiny spadají všechny rekonstrukce dynamických dějů prováděných prostřednictvím demonstrací osob, které rekonstruovaný děj vnímaly. Rekonstrukci je možno provádět za přímé účasti zúčastněných osob (což je většina případů), nebo na základě komplexu dosud shromážděných informací bez účasti těchto osob. Rekonstrukce se koná na reálném místě události nebo ve virtuální realitě pomocí metody počítačové animace.²³ Předpokladem bývá rekonstrukce počáteční struktury místa činu. Pokud však místo činu in natura již není možné k rekonstrukci využít, např. proto, že předmětný dům byl již zbourán, je použit model. Tento model musí být před započítím rekonstrukce zúčastněnými stranami prohlášen za autentický s místem, kde k činu došlo.²⁴

Rozeznáváme rekonstrukci trestného činu a rekonstrukci jednání a událostí, které nejsou trestným činem.

Rekonstrukce trestného činu je specifická metoda kriminalistické praxe, která spočívá v souhrnném obnovení materiální situace místa činu a demonstraci činnosti zúčastněných osob podle jejich výpovědi a s jejich aktivní účastí, případně na základě jiných důkazů, prověřených verzí a závěrů znalců. Cílem je potvrdit nebo vyloučit existenci určité kriminalisticky relevantní skutečnosti, eliminovat rozpory a jiné nedostatky vznikající v průběhu vyšetřování dané věci. Leckdy jsou také při rekonstrukci trestného činu objeveny některé další důkazy (schovaná zbraň atp.).

Rekonstrukce trestného činu tedy plní tři základní funkce. Slouží jednak jako prověrka ve věci získaných důkazů, dále jako prověrka vyšetřovacích verzí a konečně také jako způsob získání nových důkazů. Když se vrátíme k výzkumu, o kterém se zmiňuji již na straně 11, pak z 83 případů se v 80 případech jednalo o prověrku

²² STRAUS, J. a kol. Kriminalistická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 205

²³ Tamtéž

²⁴ CHMELÍK, J. a kol. Rukověť kriminalistiky. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 144

výpovědi, v 17 případech pak plnila rekonstrukce současně funkci prověrky vyšetřovací verze a v 21 případech se objevily také nové důkazní informace.²⁵

Provedení rekonstrukce trestného činu bývá zařazeno v rámci trestního řízení do přípravného řízení.

V případě jednání a událostí, které nejsou trestným činem se rekonstrukce provádí např. proto, že dané okolnosti mají význam pro proces zjišťování alibi nebo pro zjišťování mechanismu sebevražedných jednání.

²⁵ PRERAD, V., VYCHODIL, M. Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu. Praha: Univerzita Karlova, 1990, s. 59, 62

3. Právní úprava rekonstrukce trestného činu

Na rekonstrukci lze nazírat ze dvou pohledů – buď jako na důkazní prostředek upravený trestním řádem (rekonstrukce v trestněprávním smyslu), anebo jako na metodu kriminalisticko–taktické činnosti (rekonstrukce v kriminalistickém smyslu). Jejich vztah je velmi úzký, neboť rekonstrukce v trestněprávním smyslu využívá kriminalistickou rekonstrukci jako metodu poznání.²⁶

Rekonstrukce není našim právním řádem upravena dlouho. I před jejím zakotvením v trestním řádu však byla jako důkazní prostředek používána, a to na základě ustanovení § 89 odst. 2 věty první trestního řádu, podle kterého „za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci“. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR 11 Tz 29/1968 - III (č. 49/1968 Sb. rozh. tr.) bylo řečeno, že „i rekonstrukce činu jakožto druh ohledání může být důkazem v trestním řízení. Při provádění tohoto důkazu však nesmí být obviněný orgány činnými v trestním řízení usměrňován ohledně jeho počínání při činu, které během rekonstrukce znázorňuje nebo líčí.“ Judikatura tedy považovala rekonstrukci za zvláštní formu ohledání, praxe ji však spíše vnímala jako vyšetřovací pokus sui generis.²⁷

Ještě než byla rekonstrukce upravena zákonem, byla zakotvena v předpise nižší právní síly, konkrétně v Instrukci pro vyšetřovatele a policejní orgány Policie České republiky k postupu v trestním řízení č. 82/1995 ze dne 12. 12. 1995, kde v člancích 69 až 75 byla upravena nejen rekonstrukce, ale také konfrontace, vyšetřovací pokus, prověrka výpovědi na místě a rekognice. Podle tohoto předpisu je v rekonstrukci spatřován „úkon zahrnující určitý souvislý celek jednání pachatele, popř. jiných osob, který spočívá v obnovení situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán, nebo které k němu mají podstatný vztah“. Jedná se však o fakultativní úkon, je tedy třeba se snažit prověřit určitou situaci jiným způsobem (opětovný výslech některých osob, včetně konfrontace či rekognice, provedení prověrky na místě atd.) a až za předpokladu, že to není možné, přistoupit k rekonstrukci.

V současné době je kriminalistická rekonstrukce upravena v § 104d trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Byla sem přidána novelou

²⁶ CHMELÍK, J. a kol. Rukověť kriminalistiky. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 142

²⁷ NOVOTNÁ, J., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., ŠÁMAL, P., VONDRUŠKA, F. Přípravné řízení trestní. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 467

provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. V trestním řádu je rekonstrukce zařazena v hlavě páté, oddílu třetím, tedy mezi zvláštními způsoby dokazování. Ustanovení § 104d je zde ne zcela přesně nazváno pouze „Rekonstrukce“, avšak ze samotného textu ustanovení vyplývá, že se nejedná o rekonstrukci jakoukoli, nýbrž rekonstrukci trestného činu. Dané ustanovení ve svém odstavci prvním uvádí, že „Rekonstrukce se koná, má-li být obnovením situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.“ Z ustanovení tohoto odstavce jasně vyplývá subsidiarita provádění tohoto úkonu.

Odstavec druhý pak stanoví, že „Na postup při rekonstrukci se přiměřeně užijí ustanovení o vyšetřovacím pokusu.“ Tento odstavec odkazuje především na použití ustanovení § 104c odst. 2, 3 a 4 trestního řádu. I u rekonstrukce tedy platí, že „K provedení vyšetřovacího pokusu (rekonstrukce – pozn. aut.) se nepřistoupí, jestliže je to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka nevhodné.“ (odstavec 2) Ustanovení odstavce 3 pak stanoví, že „K vyšetřovacímu pokusu (rekonstrukci – pozn. aut.), který je prováděn v přípravném řízení, musí být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při vyšetřovacím pokusu (rekonstrukci – pozn. aut.) zmařila jeho provedení. Je-li to potřebné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo, přibere se k vyšetřovacímu pokusu (rekonstrukci – pozn. aut.) znalec, popřípadě podezřelý, obviněný a svědek. Jejich účast při vyšetřovacím pokusu (rekonstrukci – pozn. aut.) se řídí ustanoveními, která platí pro jejich výslech. Zúčastní-li se vyšetřovacího pokusu (rekonstrukce – pozn. aut.) osoba mladší než patnáct let, užije se přiměřeně § 102.“ Věta první odstavce třetího nám tedy stanovuje nutnost přítomnosti nezúčastněné osoby, tzv. svědka úkonu.

Dále platí, že „K úkonům, které souvisejí s vyšetřovacím pokusem (rekonstrukcí – pozn. aut.), nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován.“ (odstavec 4) Účast těchto osob tedy není povinná a jejich jednání mohou předvádět figuranti. Ti však musejí vycházet z výpovědí těch osob, které mají představovat.

Jelikož v zákoně není žádné omezení vzhledem k provádění rekonstrukce již v přípravném řízení, jako je tomu například u konfrontace, je na místě provést tento úkon v odůvodněných případech již v této rané fázi trestního řízení.

Je-li třeba ústní či písemné projevy při rekonstrukci přetlumočit, přibere se k tomuto úkonu tlumočnick. Podle § 2 odst. 14 trestního řádu „Orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá.“ Výkon tlumočnické činnosti je upraven zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 2 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnicích „znaleckou a tlumočnickou činnost vykonávají znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků“. V ustanovení § 11 vyhlášky č. 37/1967, ve znění pozdějších předpisů je upraveno přibírání znalců (tlumočnicků). Odstavec 1 tohoto paragrafu stanoví, že „státní orgán vyžaduje posudek (tlumočnický úkon) především od ústavu specializovaného na znaleckou (tlumočnickou) činnost (§ 21 odst. 1 zákona), a není-li ho v příslušném oboru nebo není-li to z důvodů hospodárnosti možné, od znalce (tlumočnicka) zapsaného v seznamu krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo. Jestliže v seznamu krajského soudu není zapsán znalec příslušného oboru (tlumočnick příslušného jazyka) nebo jestliže pro to svědčí vážné důvody, přibere státní orgán znalce (tlumočnicka) zapsaného v seznamu jiného krajského soudu.“

Pokud je rekonstrukce prováděna v přípravném řízení, může se jí za podmínek uvedených v § 165 odst. 2 a 3 trestního řádu zúčastnit obhájce obviněného. V takovém případě se obhájce o tomto úkonu vyrozumí.²⁸

Rekonstrukce se zpravidla provádí v původních podmínkách a s použitím autentických předmětů. Pokud nelze původních podmínek dosáhnout, vyznačí se tyto odchylky v protokolu, který je listinným důkazem. V hlavním líčení se pak důkaz provádí zpravidla přečtením tohoto protokolu. Zvláštní náležitosti protokolu sepsaného o rekonstrukci jsou uvedeny v § 55 odst. 3 věty třetí trestního řádu. Zde je stanoveno, že „V protokolu sepsaném o vyšetřovacím pokusu, o rekonstrukci a o prověřce na místě je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byly tyto úkony prováděny, jakož i jejich

²⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář – 1. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 941

obsah a výsledky; pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné pomůcky, které se, je-li to možné, připojí k protokolu.“ V protokolu se popisují nejen podmínky, za jakých byl úkon prováděn, ale také pomůcky a jiné předměty použité k rekonstrukci, dále se uvede stupeň osvětlení, viditelnosti, klimatické podmínky apod. Je také třeba zaznamenat prohlášení účastníků úkonu, zda protokol odpovídá jeho průběhu a situaci při rekonstrukci, a jejich případné námitky.²⁹

²⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář – 1. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 941

4. Odlišení rekonstrukce trestného činu od jiných úkonů

Je třeba dávat pozor na to, aby rekonstrukce nebyla zaměňována za jiné úkony. Nejčastěji se rekonstrukce zaměňuje za vyšetřovací pokus a za prověrku výpovědi na místě, ale také za ohledání místa činu.

4.1. Rekonstrukce a vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti, spočívající v pokusném vyvolávání a zkoumání kriminalisticky relevantních jevů, činností a fragmentů událostí v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách za účelem poznání a dokázání skutkového stavu věci.³⁰

Z této definice již vyplývá rozdíl mezi pokusem a rekonstrukcí. V obou případech se sice jedná o obnovování faktických okolností vyšetřované události, ale zatímco pokus spočívá v prověřování několika pokusných variant zkoumané okolnosti a jejich opakování v uměle vytvořených a záměrně systematicky měněných podmínkách, rekonstrukce vytváří materiální dějový model skutku podle toho, kdo ho demonstruje, případně je logickým shrnutím a závěrem, který vyplývá ze shromážděných materiálů dané trestní věci. Při vyšetřovacím pokusu nedochází ke zkoumání celého průběhu trestného činu, na rozdíl od rekonstrukce. Rekonstrukce trestného činu je zásadně jedinou variantou původního děje, nedochází zde k několikerému opakování, což je právě podstatou vyšetřovacího pokusu.

Vyšetřovací pokus může ale také být součástí rekonstrukce trestného činu. V průběhu provádění rekonstrukce totiž může nastat potřeba ověřit určité skutečnosti předváděné účastníkem z toho hlediska, zda k nim mohlo dojít právě tak, jak daná osoba ukazuje.

4.2. Rekonstrukce a prověrka výpovědi na místě

Prověrka výpovědi na místě je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v tom, že vyslechnutá osoba dobrovolně ukáže místa a objekty

³⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 356

spojené s vyšetřovanou událostí, popíše na místě okolnosti potřebné k objasnění vztahu určitých objektů k vyšetřované události a demonstruje některé činnosti, přičemž vyšetřovatel zkoumá ukázané místo a objekty, porovnává výpověď s faktickou situací místa a dokumentuje průběh a výsledky prověrky výpovědi na místě.³¹

V případě prověrky výpovědi na místě se tedy nejedná o obnovení situace, ale o ověření a upřesnění určité výpovědi. Jedná se tedy o úkon podstatně užší, než je rekonstrukce trestného činu. U prověrky jde především o dokumentaci a upřesnění konkrétních údajů v již poskytnuté jednotlivé výpovědi, ne o modelování situace na základě sumy provedených důkazů, jako je tomu v případě rekonstrukce.

Podle mého názoru rozdíl mezi těmito dvěma úkony vůbec nejpřesněji a nejjednodušeji vystihl Zdeněk Konrád, když ve svém díle uvedl, že „podstatou rekonstrukce trestného činu je bezesporu metoda modelování. To znamená vytvoření modelu shodného v rozhodujících znacích s originálem, jehož zkoumáním můžeme získat poznatky o originálu. Na rozdíl od rekonstrukce je podstatou prověrky výpovědi na místě metoda srovnávání. To znamená srovnávání reálné objektivní situace a reálných objektů (nikoli modelů), demonstrovaných dříve vyslechnutou osobou na určitém místě, s jeho dřívější výpovědí.“³²

4.3. Rekonstrukce a ohledání místa činu

Ohledání obecně je metoda kriminalistické praktické činnosti, jejíž podstata spočívá v cílevědomém, přímém bezprostředním pozorování a zkoumání kriminalisticky relevantních objektů vlastními smysly orgánů činných v trestním řízení, ve vyhledávání změn, dokumentování stavu objektů a hodnocení vlastních zjištění. Ohledání přímo místa činu se pak děje zjišťováním, zkoumáním, hodnocením a podchycováním materiální situace místa činu.³³ S rekonstrukcí trestného činu má společné to, že v obou případech zjišťuje vyšetřovatel určité objekty a tvary a to hlavně

³¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 341

³² KONRÁD, Z. Prověřka výpovědi na místě. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2006, s. 36

³³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 315, 317

pomocí vizuálního pozorování.³⁴ Tato podobnost vedla k tomu, že dříve byla dokonce rekonstrukce trestného činu považována za druh ohledání (viz kapitola 3 - Právní úprava rekonstrukce trestného činu).

Účelem ohledání je ale na místě události především objevovat a zajišťovat stopy a jiné hmotné důkazy. V případě ohledání se události daného trestného činu neobnovují, vyšetřovatel vnímá místo činu zpravidla tak, jak ho pachatel opustil. Pro vyšetřovatele bývá ohledání místa činu prvním kontaktem s tímto místem a jedná se tedy o prvotní vyšetřovací úkon.³⁵

Oproti tomu při rekonstrukci trestného činu sleduje vyšetřovatel proces vzniku hmotných stop, ale nesoustředí svou pozornost pouze na ně, všímá si totiž především okolností a jevů, které celou událost provázely. Vyšetřovatel nevnímá pouze výsledek daného činu, jako je tomu u ohledání, ale vnímá také průběh děje.³⁶

Jednou z podmínek zdárného provedení rekonstrukce je zachování podmínek, které panovaly při spáchání trestného činu, který je rekonstruován. Mezi tyto podmínky samozřejmě patří i doba konání rekonstrukce (resp. spáchání trestného činu). Naopak při ohledání rozhodně nečekáme na určitou hodinu, je třeba tento úkon provést co nejrychleji po tom, co se orgán dozví o spáchání trestného činu.

³⁴ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 100

³⁵ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 101

³⁶ Tamtéž

5. Psychologické aspekty rekonstrukce trestného činu

K případům, ve kterých je prováděna rekonstrukce trestného činu, se často vyjadřuje také psycholog-konzultant. Výsledky rekonstrukce nám umožňují odhalit rozpory ve výpovědích, pomáhají nám lépe pochopit situaci a také mohou doplnit dřívější výpověď, neboť je možné, že účastník tohoto úkonu si na místě vybaví zdánlivě zapomenuté detaily. Pokud si předešlá výpověď a výpověď učiněná na místě odporují, je třeba dát přednost výpovědi na místě. Na místě činu totiž často dochází k znovupoznání informací, které byly v době činu zapamatovány.³⁷ Je však třeba mít na paměti, že jedná-li se o znovupoznání svědkem, zahrnuje často tento svědek do své výpovědi také své subjektivní názory a myšlenky, které jsou ovlivněné mimo jiné i tím, co se událo od vnímání prvotní události až do jejího vybavování a reprodukce. Vyšetřovatel by se tedy měl snažit správnými otázkami docílit oddělení subjektivních pocitů od faktů.

Aby bylo dosaženo co největší efektivity provedení rekonstrukce, je třeba, aby byla dobře připravena a zorganizována. Měla by tu být co největší podobnost místa rekonstrukce s místem, kde byl trestný čin spáchán, tedy pokud možno shodnost takových podmínek jako je počasí, denní doba či např. zařízení místnosti. Dále i figuranti a předměty používané při rekonstrukci by se měli co nejvíce podobat osobám a předmětům, které se vyskytovaly na daném místě v době spáchání trestného činu. Tato podobnost pak na obviněného silně emočně působí a může tak nastat situace, že lživou výpověď, kterou si připravil, nebude schopen použít, neboť některé detaily nebudou odpovídat reálnému prostoru. To, že obviněného znovu přivedeme na místo, kde se dopustil trestného činu, ale také silně zapůsobí na jeho psychiku. Dá se říci, že neexistují lidé, kteří by nepodléhali citovým vzruchům, je zde pouze rozdíl v době, po jakou jim dokáže ta které osoba odolávat a ovládat se. To je věc, které by měl vyšetřovatel využít a případně tak docílit pravdivé výpovědi obviněného.³⁸

Psycholog-konzultant by měl být přibrán již během plánování rekonstrukce a samotnému provedení tohoto úkonu by pak měl být přítomen. Při přípravě může tento odborník pomoci např. při jednání s obviněným nebo při sestavování otázek se

³⁷ ZÁHORSKÁ, J. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. Konzultační činnosti policejního psychologa. 1. vydání. Praha: Portál, 2007, s. 96

³⁸ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 124

zaměřením na vztahovou problematiku a dynamiku průběhu trestného činu. Při samotném provádění rekonstrukce pak psycholog sleduje celý průběh, všímá si zejména neverbálních projevů a chování přítomných osob, tedy nejen obviněného, ale i svědka či poškozeného. Objektem zájmu psychologa jsou také reakce těchto osob na otázky a formulace odpovědí. Soustředí se na danou osobu především ve chvíli, kdy se narazí na rozpor ve výpovědích, načež se vyjadřuje k otázce, zda reakce obviněného na místě činu odpovídají reakcím vinného nebo spíš nevinného.³⁹

Rekonstrukce probíhá na několika vzájemně se prolínajících úrovních:

Obsahová stránka – vyžaduje soustředění a rozpomínání, prostředí vyvolává zážitek, který se na tomto místě odehrál, je tu silný emoční prožitek.

Dějová stránka – zde je zahrnut pohyb, slovní projevy a z psychologického hlediska velmi důležité neverbální projevy.

Prostředí činu – jedná se o stresový stimul, ať už jde o svědka, obviněného či poškozeného. Do jednání obviněného se také promítá strach z hrozby uvalení vazby či z možného dlouhodobého trestu odnětí svobody.

Lživá výpověď – obviněný se snaží kontrolovat konzistenci její obsahové stránky, snaží se projevovat důvěryhodně, zkrátka jako „pravdomluvný“ člověk.⁴⁰

Aby mohl být psycholog opravdu takto vyšetřovacímu orgánu nápomocen, je třeba, aby byl podrobně s daným případem a s průběhem vyšetřování seznámen. Také je samozřejmě lepší, když se vyšetřovacího úkonu účastní přímo, na místě, než když má pak chování obviněného a dalších osob hodnotit pouze zprostředkovaně, tedy tak, že si pouze přečte záznam o jejich chování. V současné době se tento odborník zpravidla úkonu nejen přímo účastní, ale jsou s ním následně ještě rozebírány jednotlivé situace, které v průběhu rekonstrukce nastaly. To je možné díky tomu, že jsou tyto úkony nahrávány na video.

³⁹ ZÁHORSKÁ, J. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. Konzultační činnosti policejního psychologa. 1. vydání. Praha: Portál, 2007, s. 96-97

⁴⁰ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, s. 205-206

6. Taktika rekonstrukce trestného činu

6.1. Příprava rekonstrukce trestného činu

Příprava rekonstrukce trestného činu má dvě fáze. Nejprve je prováděna před odjezdem na místo konání rekonstrukce, ale poté je třeba přípravu provést i po příjezdu na toto místo. V přípravné fázi je možné vytyčit obsahové a faktické záměry rekonstrukce, zajistit možnosti jejího provedení a procesní dokumentaci jejího průběhu a výsledků a zajistit realizaci obsahových a taktických záměrů rekonstrukce.⁴¹

6.1.1. Etapa přípravy rekonstrukce před odjezdem na místo konání rekonstrukce

V této fázi je třeba vyřešit existenci případných rozporů či nejasností ve shromážděných materiálech, které nelze odstranit jinak. Je také důležité zvolit vyšetřovací situaci a určit účastníky rekonstrukce.

Jelikož je rekonstrukce trestného činu poměrně náročným úkonem, je nutné zpracovat plán jejího provedení a jejího organizačního a materiálního zajištění. V plánu se vytyčí cíl rekonstrukce, tedy zpravidla určení rozporů, které se musí vysvětlit, uvedení sporných tvrzení, která se mají potvrdit nebo vyvrátit, a také uvedení vyšetřovacích verzí, které je třeba prověřit. Dále je třeba v plánu uvést postupnost provedení jednotlivých úkonů (např. zda bude provedena rekonstrukce nejprve s poškozeným či s obviněným).

Písenný plán by měl poskytnout dostatečné a přesné informace o tom, co, kdy, kde a s kým má být vykonáno. To, jak bude tento plán vypadat, je ponecháno na vyšetřovateli, neboť ten do jeho tvorby promítá své zkušenosti a návyky a je to hlavně tento vyšetřovatel, který se v plánu musí orientovat.

Důležité je také vybrat vhodnou dobu konání rekonstrukce, a to vzhledem ke klimatickým, ale i jiným podmínkám, které mohou mít vliv na její průběh a výsledky.

⁴¹ TIPLICA, M. a kol. Doplnková skripta z kriminalistiky. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1997, s. 137

Také je třeba určit místo konání rekonstrukce. Ne vždy je to totiž původní místo činu, ale může se jednat i o místo jiné. S tím také souvisí určení způsobu rekonstrukce místa činu, došlo-li k jeho podstatným změnám.

Nakonec jsou ještě opatřeny potřebné technické prostředky a předměty jako např. figuríny či prostředky dokumentace průběhu a výsledků rekonstrukce, dále se připraví dopravní a spojovací prostředky, je určena ostraha místa rekonstrukce včetně ostrahy obviněného a následně jsou určeni a vyrozuměni účastníci rekonstrukce. Nesmí se samozřejmě zapomenout ani na vyřešení toho, jak se jednotlivé osoby na místo konání rekonstrukce v danou dobu dopraví.

Plánování je ovládáno několika zásadami, jichž by se měl policejní orgán držet. Jde zejména o individuálnost a konkrétnost plánování, dynamičnost a reálnost plánování, vědeckost a včasnost plánování a o aktuálnost a hospodárnost plánování. Individuálnost plánování znamená, že je třeba daný úkon přizpůsobit konkrétnímu trestnému činu, který se vyšetřuje. Žádné dva trestné činy nejsou zcela totožné, ať už se odlišují osobou pachatele, podmínkami, které panovaly v době spáchání trestného činu, či místem spáchání trestného činu. Konkrétnost plánování spočívá v tom, že daný úkol je konkrétně vymezen a odpovědnost za něj nese konkrétní kriminalista. Dynamičnost znamená, že plánování je dynamickým procesem, nikoli jednorázovým aktem. V průběhu přípravy jsou získávány nové poznatky a informace, díky kterým je třeba plán upravit a nebo dokonce úplně změnit. S tím souvisí i aktuálnost plánování, tedy nutnost aktualizace plánu podle momentální situace. Reálnost plánování nám říká, že je třeba využívat pouze reálných postupů, tedy takových, které lze v rámci daného případu s ohledem na současný stav poznání kriminalistických metod uplatňovat. Vědeckost plánování spočívá v tom, že je vhodné využívat všechny současné poznatky nejen obecné kriminalistiky, ale i kriminalistické expertizní činnosti či dalších informací využitelných v rámci objasňování konkrétního trestného činu.⁴²

⁴² NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty; 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004, s. 42-44

6.1.2. Etapa přípravy rekonstrukce po příjezdu na místo konání rekonstrukce

Po příjezdu na místo konání rekonstrukce trestného činu je třeba provést určitá opatření. Mezi ně patří např. uzavření okolí místa rekonstrukce pro vstup nepovolaných osob, zajištění, aby se pachatel, svědek a poškozený nemohli před úkonem domlouvat, či orientační obhlídka místa. Podle situace je pak třeba rozhodnout o provedení rekonstrukce počáteční struktury místa činu. Tato počáteční struktura místa činu je následně zdokumentována.

Někdy je také třeba konzultovat s odborníky podmínky rekonstrukce a to, zda a jaký vliv by mohly tyto podmínky mít na objektivnost průběhu a výsledků rekonstrukce. Je také nutné, aby provedení rekonstrukce byla přítomna nezúčastněná osoba, tzv. svědek úkonu. Dále jsou instruováni účastníci tohoto úkonu (jsou jim poskytnuty informace o jejich úkolech, jejich rozmístění a poučení účastníků o jejich právech a povinnostech) a zabezpečena ostraha obviněného.⁴³

Zde uvedená opatření jsou zpravidla prováděna, je však nutné brát ohled na specifika každého jednotlivého případu a tomu přípravu rekonstrukce přizpůsobit.

6.2. Základní taktické zásady rekonstrukce trestného činu

Zásada jediného vedoucího. Celou rekonstrukci trestného činu řídí pouze jediná osoba. Této osobě jsou pak všichni ostatní účastníci tohoto úkonu organizačně podřízeni. Vedoucí odpovídá za obsahovou náplň přípravy rekonstrukce a průběh rekonstrukce, organizuje a koordinuje tedy činnost účastníků, dává pokyny k započetí nebo ukončení činností, rozhoduje o metodách a prostředcích, které budou využity v průběhu rekonstrukce, srovnává průběh rekonstrukce se shromážděnými důkazy a hodnotí jej, ale také odpovídá za dodržování zákonnosti a respektování lidské důstojnosti v průběhu prováděné rekonstrukce. Prostřednictvím vedoucího také mohou znalci a obhájci v průběhu tohoto úkonu pokládat otázky obviněnému či přítomným svědkům.⁴⁴

⁴³ NĚMEC, M. Kriministická taktika pro policisty; 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004, s. 42-44

⁴⁴ STRAUS, J. a kol. Kriministická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 209

Zásada ostražitosti. Při rekonstrukci je třeba ponechat obviněnému určitou volnost jednání. Jenže to s sebou nese i jistá úskalí, neboť obviněný by se mohl v nestřežené chvíli pokusit o útěk, o sebevraždu či napadnout jiné účastníky rekonstrukce. Proto je třeba dbát zvýšené ostražitosti nejen při rekonstrukci samotné, a tedy bedlivě obviněného hlídat, ale i při výběru maket, se kterými má obviněný zacházet, aby mu tyto věci nemohly posloužit jako zbraň. Nic však nelze brát do extrémů. Jak uvádí Miroslav Vychodil ve svém článku *Rekonstrukce trestného činu*, někdy se snaha po dosažení maximální bezpečnosti osob přehání. Autor uvádí příklad, kdy v jisté trestní věci pokusu vraždy spáchané sekýrou dostal figurant místo tohoto nástroje pouze dřevěnou tyč. Ta však svými rozměry, podobou ani dalšími znaky neměla nic společného s původním vražedným nástrojem, a proto stěží mohla plnit funkci vhodného substitutu.⁴⁵

Zásada volby časového momentu provedení rekonstrukce (volba vyšetřovací situace). Většina autorů kriminalistické literatury se přiklání k názoru, že rekonstrukce by měla být provedena až v závěrečném stadiu vyšetřování, tedy v době, kdy je shromážděno dost důkazů, ale předchozími vyšetřovacími úkony se nepodařilo odstranit rozpory mezi nimi, případně vyplnit mezery v důkazech.⁴⁶

Zásada cílevědomosti a systematickosti. Jelikož se provedení rekonstrukce účastní poměrně velký počet osob a vůbec tento samotný úkon se skládá z množství jednotlivých činností, je třeba postupovat systematicky, plánovitě a vyloučit jak nahodilé situace, tak i sugestivní ovlivňování účastníků rekonstrukce.⁴⁷

Zásada dobrovolnosti. K rekonstrukci trestného činu ani k úkonům, které s ní souvisejí, nesmí být podezřelý, obviněný nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován.⁴⁸

Zásada oddělenosti. Pokud je třeba provést rekonstrukci trestného činu s několika obviněnými nebo svědky, je třeba, aby tak bylo učiněno s každým samostatně.⁴⁹

⁴⁵ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu (1. část). Bulletin advokacie, 1997, č. 8, s. 42

⁴⁶ TIPLICA, M. a kol. Kriminalistická taktika. 2. upravené vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1999, s. 119

⁴⁷ NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004, s. 315

⁴⁸ PORADA, V. a kol. Kriminalistika: Úvod, technika, taktika. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 288

⁴⁹ PORADA, V. a kol. Kriminalistika: Úvod, technika, taktika. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 289

6.3. Základní taktické postupy rekonstrukce trestného činu

Taktický postup je racionální a efektivní činnost nebo nejučelnější linie jednání při organizaci a plánování kriminalistické praktické činnosti, přípravě a provádění jednotlivých kriminalisticko-taktických metod (tedy i rekonstrukce trestného činu). Taktické postupy umožňují efektivní realizaci kriminalisticko-taktické metody při získávání a prověření informací. Tyto postupy mají charakter doporučení pro řešení typových situací.⁵⁰

Postupy, které jsou zde uvedeny, jsou v zásadě obecně platné, avšak každý případ je jiný, a proto je nutné tyto postupy vždy přizpůsobit konkrétní situaci.

Výběr omezeného počtu účastníků. Omezení počtu účastníků je nutné hned z několika důvodů. Je to třeba zejména proto, aby se zabránilo negativnímu působení na psychiku osob demonstrujících činnost, hlavně pokud jde o obviněného a poškozeného. Příliš velký počet účastníků by ale také mohl být problémem při samotné organizaci rekonstrukce, docházelo by k nepřehlednostem a k chaosu. Je však třeba mít neustále na paměti také zásadu ostražitosti, neboť naopak při nedostatečném počtu osob, účastnících se rekonstrukce trestného činu, by mohlo dojít k jejímu porušení. Příliš malý počet osob, zajišťujících rekonstrukci trestného činu, také může vést k nedokonalému zadokumentování průběhu a výsledků tohoto úkonu.⁵¹

Rekonstrukce trestného činu se tedy zpravidla účastní:

- a) *orgán činný v trestním řízení* – čl. 69 odst. 2 věta první Závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 30. 11. 2001 č. 130/2001 o postupu Policie ČR při plnění úkolů v trestním řízení (dále jen Závazný pokyn policejního prezidenta č. 130/2001) praví, že „policejní orgán řídí průběh úkonů a odpovídá za bezpečnost přítomných osob.“
- b) *osoby, které se mají aktivně podílet na rekonstrukci trestného činu svým jednáním* – zpravidla obviněný, ale také svědek či poškozený
- c) *osoby na věci nezúčastněné* (svědci úkonu) – vystupují zde jako garanti nestrannosti a zákonnosti postupu při rekonstrukci a správnosti její fixace
- d) *figuranti* – v čl. 69 odst. 1 větě šesté Závazného pokynu policejního prezidenta č. 130/2001 je stanoveno, že „je-li činnost některého z účastníků vyšetřované

⁵⁰ PORADA, V. a kol. Kriminalistika. Brno: CERM, 2001, s. 39

⁵¹ NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004, s. 315

události demonstrována figurantem, je třeba dbát na to, aby se figurant alespoň přibližně vzezřením, věkem a oblečením podobal tomu, jehož jednání demonstruje.“

- e) *osoby pomocné* – zajišťují uzavření místa, kde se rekonstrukce trestného činu koná, střeží obviněného, pořizují dokumentaci úkonu atd.
- f) *odborníci* - ti zde nevystupují jako soudní znalci přibraní k odborné expertize, ale mají funkce poradců, konzultantů. Jeho účast je potřebná především za situace, kdy je prováděna rekonstrukce trestného činu na základě jiných podkladů než výpovědi obviněného, poškozeného či svědka. V tomto případě totiž specialista leckdy stanovuje uzlové body daného trestného činu, podle kterých se pak při rekonstrukci postupuje, a tento odborník tak při úkonu vystupuje jako odborný poradce a jakýsi „dozor“ nad přesným dodržáním podmínek a situací, které stanovil, a nad přesnou technickou realizací rekonstrukce tak, jak je to potřebné pro dosažení jejího cíle
- g) *obhájce obviněného*
- h) případně *státní zástupce, orgán péče o mládež atp.*⁵²

Miroslav Vychodil ve svém článku *Rekonstrukce trestného činu* uvádí, že z 83 jím zkoumaných rekonstrukcí se 87% z nich zúčastnil obviněný, 31% poškozený, 21% svědci, 53% státní zástupci, 68% znalci, 57% jiní odborníci, 77% obhájci a u 42% případů pak byly přítomny nezúčastněné osoby. Všechny tyto rekonstrukce řídil vyšetřovatel.⁵³

Zajištění nutnosti volného jednání osoby i její iniciativy. Jedná se o osobu, na základě jejíž výpovědi se rekonstrukce koná. Volnost je této osobě ponechána při situačním popisu a reprodukci dřívější výpovědi i při demonstracích činnosti. Tímto postupem se předchází případným námitkám neobjektivnosti průběhu a výsledků rekonstrukce, což by mohlo být způsobeno sugestivním ovlivňováním nebo usměrňováním činnosti obviněného podle vlastních představ vyšetřujícího.⁵⁴

Provedení rekonstrukce místa činu. Z podstaty rekonstrukce trestného činu vyplývá, že je třeba tento úkon provádět na místě činu a za podmínek, jaké panovaly

⁵² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: Úvod, technika, taktika*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 289

⁵³ VYCHODIL, M. *Rekonstrukce trestného činu* (1. část). *Bulletin advokacie*, 1997, č. 8, s. 42

⁵⁴ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 211

v době spáchání trestného činu. Ne vždy je však toto místo činu v takovém stavu, v jakém bylo, když se pachatel trestného činu dopustil. Je proto třeba tyto podmínky (ty, které jsou pro zdárné provedení rekonstrukce relevantní) obnovit.

Náležitá a důkladná příprava činnosti figuranta. Figurant nahrazuje při rekonstrukci některého z účastníků původní události. Je nutné tuto osobu seznámit s její úlohou při tomto úkonu, sdělit jí, co má během něj provádět a především zdůraznit podstatné momenty. Je také vhodné seznámit tohoto účastníka se signály, které budou během rekonstrukce používány a na které by měl reagovat.

6.4. Stadia rekonstrukce trestného činu

Při provádění rekonstrukce jsou rozlišována tři stadia, a to úvodní stadium, stadium demonstrace a objasňování činností a nakonec závěrečné stadium.

6.4.1. Úvodní stadium

Na začátku tohoto stadia je nutné seznámit účastníky s cílem této rekonstrukce a s rekonstruovanými podmínkami místa. Osoba, s jejíž aktivní účastí a na základě jejíž výpovědi se rekonstrukce koná, by měla být poučena podle svého procesního postavení a následně vyzvána, aby se vyjádřila ke shodnosti podmínek (lokálních, časových, povětrnostních atd.) místa rekonstrukce s podmínkami původními. Pokud zde shodnost není, je třeba posoudit, zda dodržení těchto podmínek je pro zdárné provedení rekonstrukce nezbytné, a pokud ano, pak tyto podmínky přizpůsobit. Dále je také vhodné, aby tato osoba sdělila proč, jak, s kým a za jakým účelem se na místo v kritické době dostala, případně zda tam byl ještě někdo další.⁵⁵

6.4.2. Stadium demonstrace a objasňování činností

Tato druhá fáze rekonstrukce trestného činu začíná v okamžiku, kdy je osoba vyzvána, aby na základě svých vzpomínek demonstrovala svůj pohyb v prostoru a přitom postupně v logické návaznosti předvedla jednotlivé činnosti, které souvisejí se

⁵⁵ STRAUS, J. a kol. Kriminologická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 208

spácháním trestného činu, objasnila motivy svých jednání a popsala také pohyb a činnosti ostatních zúčastněných osob, tedy např. spolupachatelů či obětí. Tyto další osoby při rekonstrukci přítomny nejsou, ale jsou zastoupeny figuranty, kteří jejich činnost napodobují.

Pokud se při rekonstrukci demonstruje jednání obviněného, pak je to zpravidla sám obviněný, kdo daný děj předvádí. Figuranti pak podle jeho pokynů předvádějí činnost ostatních osob, které byly v danou dobu na místě činu. Ovšem pokud se demonstruje činnost obviněného podle výpovědi poškozeného či jiného svědka, pak jednání obviněného předvádí tento svědek nebo figurant podle pokynů svědka. Obviněný v takovém případě vůbec není rekonstrukci přítomen.

V případě, že budeme mít mnoho osob, které se budou rekonstrukce účastnit, mohlo by dojít ke zmatkům s tím, kdo je kdo. Mluvím např. o situaci, kdy máme více obviněných, případně větší počet poškozených, kteří byli současně na místě činu. Rekonstrukce trestného činu se bude konat s každou z těchto osob samostatně, neboť zpravidla není vhodné předestírat v průběhu vyšetřování ostatním obviněným, jak průběh činu líčí ti ostatní. Rekonstrukci bude tedy přítomen jen ten obviněný (příp. poškozený), na základě jehož výpovědi se úkon provádí. Ostatní osoby budou představovat figuranti. A právě zde může vzniknout chaos, neboť, i když na začátku určíme, který figurant koho představuje, v průběhu rekonstrukce je těžké se v tom rychle a přesně orientovat. Proto se v praxi používá jednoduchá pomůcka – figuranti mají na prsou přišpendlený papír velikosti A4 s nápisem „obviněný XY“, „poškozený AB“ atp., nebo, což je podle mého názoru ještě lepší, mají na prsou přidělanou přímo fotografii osoby se jménem, na jejímž místě zde vystupují.

Má-li cesta, kterou se obviněný dostal na místo činu, význam pro vyšetřování daného trestného činu, nezačíná se s rekonstrukcí přímo na místě činu, ale zahrne se do tohoto úkonu právě i tato cesta. Zde je také důležité, aby vyšetřovatel nepodléhal tendenci obviněného jakoby „vést“. V případě, že se jde pěšky, musí jít v čele obviněný. Jede-li se autem, měl by obviněný sedět vedle řidiče, aby mohl ukazovat směr jízdy. To platí samozřejmě i pro cestu, kterou pachatel místo činu opustil.⁵⁶

V tomto stadiu rekonstrukce trestného činu může subjekt rekonstrukce upřesnit svou předchozí výpověď. Na základě navázání asociací se mu totiž mohou vybavit

⁵⁶ VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 148

zdanlivě zapomenuté detaily události. V praxi dokonce může dojít (a také dochází) k situacím, kdy pachatel upozorní na nějaké předměty, které se dosud nacházejí na místě činu, ale nebyly zajištěny policií, protože nebyla známa jejich souvislost s trestným činem. V takovém případě je vhodné rekonstrukci na nezbytně nutnou dobu přerušit, dané předměty či stopy zadokumentovat a ohledat místo jejich nálezu.⁵⁷

Přizvání znalci či jiní odborníci také mohou požadovat objasnění některých demonstrovaných skutečností nebo otázek s nimi spojených.

6.4.3. Závěrečné stadium

Po provedení demonstrace a objasňování činnosti vyzve vyšetřující přítomné znalce, obhájce a případně i další osoby, aby se k průběhu a výsledkům rekonstrukce vyjádřili či vznesli své případné dotazy a připomínky k podmínkám tohoto úkonu, jeho průběhu nebo výsledkům. V případě, že jsou položeny některé doplňující otázky, je osoba, která na základě svých vzpomínek demonstrovala a objasňovala mechanismus trestného činu, vyzvána, aby se k těmto otázkám vyjádřila. Nakonec je provedena verifikace dokumentace prováděné v průběhu rekonstrukce.

6.5. Provedení rekonstrukce pomocí počítačových systémů

Provedení rekonstrukce pomocí výkonných počítačových systémů je v praxi využíváno stále častěji. Kvalita a vůbec samotná možnost provedení této rekonstrukce závisí hlavně na trojrozměrných metodách kriminalistické dokumentace (viz podkapitola 7.2. o systému dokumentace Spheron R2S Crime), personální a technické vybavenosti kriminalistických laboratoří, ale také samozřejmě na tom, zda soudy budou ochotny tyto technické metody akceptovat při hlavním líčení.⁵⁸ Podle mého názoru je naše právní prostředí spíše konzervativní a podobné nové metody se neprosazují lehce. Pro případné odmítnutí rekonstrukce pomocí počítačových systémů může svědčit i argument, že naprogramovat lze cokoli, takže pak si nikdo nemůže být jistý, co je pravda a co lež.

⁵⁷ STRAUS, J. a kol. Kriminalistická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 208-209

⁵⁸ *Krimi-servis Hlaváček* [online]. 26. 4. 2008 [cit. 2011-10-18]. Některé zvláštní způsoby dokazování – rekonstrukce. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/p=106#more-106>>

Problémům s objektivitou se dá předejít tím, že daný úkon bude provádět pouze renomovaná a akreditovaná státní kriminalistická laboratoř.⁵⁹

⁵⁹ *Krimi-servis Hlaváček* [online]. 26. 4. 2008 [cit. 2011-10-18]. Některé zvláštní způsoby dokazování – rekonstrukce. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/p=106#more-106>>

7. Dokumentace rekonstrukce trestného činu

Při dokumentaci rekonstrukce trestného činu je nutné respektovat určité základní požadavky. Je tedy třeba zobrazit materiální situaci místa rekonstrukce a informační podstatu tohoto úkonu, umožnit názornou představu o všech jednáních a dalších okolnostech podstatných pro vyšetřování osobám, které budou tuto dokumentaci později využívat, poskytnout správný obraz o průběhu a výsledku tohoto úkonu v čase, prostoru a v daných podmínkách a také zafixovat použité metody, způsoby a prostředky.⁶⁰

Základními zásadami, kterých je také třeba se při dokumentaci rekonstrukce držet, jsou včasnost a trvalost fixace informací, nenahraditelnost, objektivnost, účinnost použitých dokumentačních metod a úplnost a komplexnost zpracované dokumentace.⁶¹

Při dokumentaci rekonstrukce trestného činu se pracuje s množstvím osobních údajů obviněného, poškozeného či svědka. Zpracování informací policií je upraveno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Policii ČR). Zde je v § 60 odst. 1 stanoveno, že „Policie zpracovává v souladu s tímto zákonem a jiným právním předpisem informace včetně osobních údajů v rozsahu nezbytném pro plnění svých úkolů.“ Odstavec 2 pak stanoví, že „zpracované informace musí policie zabezpečit před neoprávněným přístupem, změnou, zničením, ztrátou nebo odcizením, zneužitím nebo jiným neoprávněným zpracováním. Policie dále učiní nezbytná opatření pro zajištění bezpečnosti a spolehlivosti provozovaného informačního systému...“

Je třeba také samozřejmě dodržovat zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně osobních údajů). Ten ve svém § 9 písmenu i) stanoví, že „citlivé údaje je možné zpracovávat, jen jestliže se jedná o zpracování podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách“. Citlivým údajem se pak podle § 4 písmene b) tohoto zákona rozumí „... osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za

⁶⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminálnístka. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 274

⁶¹ Tamtéž

trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.“ Samotný zákon o Policii ČR pak v ustanovení § 79 odst. 1 uvádí, že „policie může zpracovávat osobní údaje včetně citlivých údajů bez souhlasu osoby, jíž se tyto údaje týkají (dále jen „subjekt údajů“), pokud je to nezbytné pro plnění jejích úkolů.“

Výsledky a průběh rekonstrukce jsou zachyceny v protokolu o rekonstrukci, který je základním procesním dokumentem. Pro zachycení podstatných skutečností a informací jsou ale používány i další metody. Především se jedná o dokumentaci fotografickou a o videozáznam (tedy souhrnně o obrazovou dokumentaci, kam patří ještě filmová dokumentace).

7.1. Protokol o rekonstrukci trestného činu

Až tento protokol, pokud má zákonem předepsané náležitosti, je pramenem důkazních skutečností. Protokol o rekonstrukci by měl obsahovat jen objektivně vnímané skutečnosti, ne subjektivní názory na zjištěné skutečnosti a také nesmí umožňovat různý výklad zde učiněných záznamů.⁶²

Náležitosti protokolu o rekonstrukci jsou upraveny v § 55 odst. 1 (obecně) a 3 (konkrétně rekonstrukce) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění. (Blíže viz kapitola 3 - Právní úprava rekonstrukce trestného činu.)

Protokol, který je základní formou dokumentace, obsahuje slovní, do písemné podoby převedený popis rekonstrukce trestného činu. Skutečnosti, fakta a okolnosti jsou zde zachyceny zprostředkovaně, tak jak je osoba provádějící protokolaci vnímá.⁶³

Nevýhoda dokumentace tohoto úkonu formou protokolu spočívá v obtížnosti převodu optického či jiného smyslového vjemu do slovní podoby. Slovy nemůžeme plně vystihnout realitu ve všech jejích detailech. Výhodou naopak je, že v protokolu je možné zachytit např. světelné či meteorologické podmínky nebo datum a čas provedení protokolace.

⁶² ŠIMOVČEK, I. a kol. Kriminálnístika. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 267

⁶³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminálnístika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 275

Protokol má zpravidla tuto strukturu:

Úvodní část protokolu. Kromě povinných náležitostí stanovených trestním řádem, tedy např. místo, datum a doba provedení rekonstrukce či poučení podle procesního postavení, se v této části nacházejí specifické údaje, jako na základě jakých informací je rekonstrukce prováděna a její cíl, seznam použitých maket, věcných důkazů a dalších předmětů použitých při rekonstrukci, prohlášení o dobrovolnosti účasti obviněného na úkonu, vyjádření ke shodnosti podmínek místa rekonstrukce trestného činu s původním místem činu, údaje o provedení rekonstrukce místa činu. U poučení nesmíme zapomínat ani na osoby na věci nezúčastněné, neboť, i když je jejich účast na rekonstrukci pouze pasivní, je třeba jim toto poučení poskytnout.

Popisná část protokolu. Stručný popis průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu. Je zde zaznamenán i spontánní slovní doprovod a také popis nových důkazů získaných při rekonstrukci.

Závěrečná část protokolu. Zde můžeme nalézt případné návrhy, námitky a žádosti účastníků rekonstrukce i osob na věci nezúčastněných, čas ukončení úkonu, čas a místo sepsání protokolu o rekonstrukci, odkaz na další dokumentaci (videozáznam, fotodokumentace atp.) a podpisy všech účastníků úkonu.⁶⁴

7.2. Videodokumentace

Možnost pořizování záznamů policií je upravena v zákoně o Policii ČR (viz výše) a to v ustanovení § 62 odst. 1. Zde je stanoveno, že „policie může, je-li to nezbytné pro plnění jejích úkolů, pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy osob a věcí nacházejících se na místech veřejně přístupných a zvukové, obrazové nebo jiné záznamy o průběhu úkonu.“ Fotografická dokumentace a videodokumentace procesních úkonů je pak zakotvena v článku 338 Závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 7. 12. 2001 ke kriminalisticko technické činnosti Policie ČR č. 100/2001 (dále jen Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2001). Odstavec 1 tohoto článku říká, že „při fotografické dokumentaci a videodokumentaci procesních úkonů (např. výslech, konfrontace, rekognice, rekonstrukce,....) se postupuje obdobně podle čl. 33 až 46. Před dokumentací procesního úkonu se kriminalistický technik nebo kriminalistický expert

⁶⁴ STRAUS, J. a kol. Kriminalistická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 212

vždy seznámí s plánem provedení úkonu.“ V člancích 33 až 46 daného závazného pokynu je upraveno ohledání.

Poprvé byla při rekonstrukci trestného činu použita videodokumentace při vyšetřování tzv. „spartakiádního vraha Straky“. Videodokumentace byla jako součást spisu promítnuta u soudu a jednalo se tak o první případ, kdy videozáznam procesního úkonu promítnutý při soudním líčení sloužil jako důkazní prostředek.⁶⁵

Při přípravě rekonstrukce trestného činu je třeba zvážit, na kolik kamer bude videozáznam prováděn. To se řídí především složitostí snímaného úkonu (neopakovatelností některých situací atp.). Vždy je vhodné, aby daný úkon byl zachycen alespoň na dvou nosičích pro případ, že některý z nich nebude možné následně použít.

Je samozřejmostí, že i technici, provádějící dokumentaci rekonstrukce trestného činu, se musí na svůj úkol předem připravit. Některé z jejich povinností v rámci přípravy jsou opět zakotveny v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, a to konkrétně v čl. 343. Odstavec 1 tohoto článku praví, že „kriminalistický technik nebo kriminalistický expert se před videodokumentací seznámí s objasňovanou trestní věcí; musí vědět o rozhodujících momentech průběhu procesního úkonu a znát místo, kde bude procesní úkon prováděn“. Na to navazuje odstavec 2, v němž je stanoveno, že „je-li třeba provést videodokumentaci procesního úkonu na složitém místě (terénu), prohlédne kriminalistický technik nebo kriminalistický expert místo předem.“

Technici, kteří záznam pořizují, jsou podřízeni vyšetřovateli, který rekonstrukci řídí, jak nám říká čl. 338 odst. 2 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001. „Fotografickou dokumentaci a videodokumentaci řídí policejní orgán odpovědný za procesní úkon. Podle jeho pokynů je provádí kriminalistický technik nebo kriminalistický expert, pokud je procesnímu úkonu přítomen; jinak je zhotoví jiný pověřený policista.“ Na druhou stranu ale musí být technikům ponechána dostatečná volnost k tomu, aby mohli okamžitě reagovat a zaznamenat tak i neočekávané situace. (Jak je patrné, platí to i pro fotografickou dokumentaci, o které je pojednáno níže.)

Vyšetřovatel či jím pověřená osoba průběh rekonstrukce moderuje, což je opět zakotveno v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, a to v ustanovení čl.

⁶⁵ *Policie ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-10-18]. Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha – Kriminalistická dokumentace. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>

339 odst. 3: „Policejní orgán komentuje videozáznam a pracuje s externím mikrofonem tak, aby komentáře všech osob byly dostatečně zřetelné a srozumitelné. Komentuje průběh procesního úkonu, včetně úvodní části. Komentář musí být v souladu s protokolem o úkonu.“

Kamery by měly být spuštěny chvíli před samotným započítáním rekonstrukce trestného činu a běží po celou dobu. Vypínají se pouze např. při přesunu na jiné místo či při výměně baterie, jak se můžeme dočíst v čl. 343 odst. 3 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001: „Kriminalistický technik nebo kriminalistický expert dokumentuje průběžně celý procesní úkon. Důvod (např. výměna napájecího nebo světelného zdroje) a dobu přerušení procesního úkonu policejní orgán ve videodokumentaci okomentuje“.

V případě, že je kamer více, mohou se kameramani nacházet i na odlehlejších místech (dokumentace úkonu např. z balkonu panelového domu). Za této situace je vhodné, aby technik, pořizující tento záznam, měl s vyšetřovatelem spojení vysílačkou.

Ze samotného videozáznamu by mělo být patrné, kde byl úkon prováděn. To lze samozřejmě zjistit např. z protokolu, ale jak uvádí čl. 343 odst. 4 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, je vhodné, když „na začátku procesního úkonu dokumentuje (kriminalistický technik – pozn. aut.) celkovými záběry situaci na místě činu a zachytí důležité orientační body (název ulice, autobusová zastávka, domy apod.)“.

V úvodu rekonstrukce uvede vyšetřovatel na kameru všechny rozhodné skutečnosti, což odpovídá úvodní části protokolu o rekonstrukci, načež představí jednotlivé zúčastněné osoby (když vyšetřovatel říká jméno, zabírá kamera v detailu obličej dané osoby). Na závěr jsou všechny zúčastněné osoby dotázány, zda mají nějaké připomínky, námítky atp.

Kriminalistický technik, který videodokumentaci provádí, by měl zachytit všechny podstatné okolnosti a jednání zúčastněných osob. V čl. 343 odst. 5 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001 je stanoveno, že „v průběhu procesního úkonu věnuje (kriminalistický technik – pozn. aut.) pozornost zejména jednání obviněného (svědka, poškozeného), přitom zadokumentuje také pomůcky použité při procesním úkonu a jednání ostatních přítomných osob.“ Na to navazuje odst. 6, který uvádí, že „pokud kriminalistický technik nebo kriminalistický expert nezaznamená

některou důležitou část procesního úkonu nebo je nutné provést záběr z jiného úhlu pohledu, dohodne se s policejním orgánem na opakování této části.“

Jelikož je rekonstrukce trestného činu procesním úkonem, musí dokumentace tohoto úkonu obsahovat určité náležitosti. To je detailně upraveno v čl. 348 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001. V odstavci 1 tohoto článku je stanoveno, že „slouží-li videozáznam jako důkazní prostředek, musí obsahovat procesní náležitosti.“ Ty jsou blíže vymezeny v následujícím odstavci 2: „Videodokumentace se zpravidla rozděluje do třech částí na

a) úvodní část, která obsahuje

1. označení policejního orgánu, který procesní úkon provádí,
2. místo, čas a druh procesního úkonu a v jaké trestní věci se procesní úkon provádí,
3. jména a příjmení všech přítomných osob, jejich funkce a procesní postavení (včetně kriminalistických techniků, kriminalistických expertů provádějících dokumentaci a figurantů),
4. zákonné poučení obviněného, svědka, znalce s ohledem na prováděný procesní úkon,
5. druh použité dokumentační techniky,
6. popis pomůcek, podmínky, zvláštnosti či jiné okolnosti prováděného procesního úkonu,
7. případné námitky obviněného (či ostatních přítomných osob) k prováděnému procesnímu úkonu,

b) popisnou část, která obsahuje

1. přesné zachycení průběhu celého procesního úkonu, způsobu provedení, jednání obviněného a ostatních přítomných osob,
2. jednání policejního orgánu, který procesní úkon provádí,

c) závěrečnou část, která obsahuje

1. návrhy a námitky přítomných osob a jejich vyjádření k průběhu procesního úkonu, včetně doplňujících otázek k obviněnému apod.,
2. místo a čas ukončení procesního úkonu.“

Článek 348 ještě obsahuje odstavec 3, který stanoví, že „úvodní část procesního úkonu může být pořízena na jiném místě (např. v objektu útvaru). Popisnou část procesního

úkonu zahájí policejní orgán časovým údajem na místě procesního úkonu. Přerušení děje v popisné části provádí policejní orgán a příčinu přerušení komentuje do videozáznamu.“

Pro potřeby trestního řízení je pořízený videozáznam v kriminalistické laboratoři sestříhán, ale původní záznam se nevyhazuje, nýbrž archivuje. K sestříhané verzi jsou přidány úvodní a závěrečné titulky s údaji o délce originálního záznamu a výsledného videodokumentu, metodě a softwaru použitého při stříhání dokumentu, údaj o tom, kde je uložen původní záznam, a další informace.⁶⁶

Výhodou videodokumentace je možnost zachycení dynamiky celého děje, na rozdíl od fotografie, která nám zafixuje pouze statické fáze děje. Záznam zachycený na videokameru nám také umožňuje si tento záznam ihned po natočení přehrát a následně také třeba sestříhat.

7.3. Fotografická dokumentace

Fotografická dokumentace je při rekonstrukci trestného činu používána velmi často. Dokumentační kriminalistická fotografie zachycuje pouze skutečnosti viditelné lidským okem. Nepoužívá tedy speciální metody a prostředky. Ty se uplatní spíše při fotografii expertizní.

Podle rozsahu fotografického záběru můžeme rozlišovat fotografii orientační, přehlednou, polodetailní a detailní. Orientační fotografie zobrazuje dané dokumentované místo spolu s okolním prostorem. Pokud však kvůli nedostatku místa není možné orientační fotografii pořídít, je možné ji nahradit např. panoramatickou fotografií. V tomto případě se jedná o více fotografií, které se vzájemně částečně překrývají a následně se slepí dohromady. Na orientační fotografii by se měly nacházet orientační body, které umožní jednoznačné začlenění dokumentované situace do konkrétního prostoru.⁶⁷

Přehledná fotografie zachycuje dané místo už bez okolí. Tyto fotografie jsou většinou pořízeny z různých směrů a to tak, aby na každé byl vždy zachycen ústřední objekt. Polodetailní fotografie pak fixuje nejdůležitější části a detaily úkonu a detailní

⁶⁶ *Krimi-servis Hlaváček* [online]. 26. 4. 2008 [cit. 2011-10-18]. Některé zvláštní způsoby dokazování – rekonstrukce. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/p=106#more-106>>

⁶⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 276

fotografie zachycuje různé objekty bez obrazové návaznosti na jejich okolí (objekty jsou zpravidla fotografovány s přiloženým měřítkem, ale tento druh fotografie se při rekonstrukci trestného činu nepoužívá).⁶⁸

Fotografická dokumentace musí splňovat určité obecné požadavky. Fotografie mají poskytnout jasnou představu o umístění místa činu, případně místa konání rekonstrukce v exteriéru či interiéru a o celkové situaci na tomto místě, zachytit zkoumanou situaci se všemi relevantními detaily včetně jejich rozmístění a prostorových vztahů, vypovědět něco o velikosti a rozměrech dokumentovaného prostoru a také je třeba, aby na snímku nebyly žádné objekty a subjekty, které nejsou kriminalistický významné.⁶⁹

S tím, jak se rozvíjejí různé technologie, posouvá se samozřejmě dopředu i provádění dokumentace těmito metodami. Ne vždy to s sebou ale přináší pouze pozitiva. Tak je tomu i u fotografie, jak naznačuje Jaroslav Suchánek ve svém příspěvku *Několik úvah nad dosavadním, relativně nedávným vývojem kriminalistiky a jejím dalším možným vývojem do blízké budoucnosti*. Moderní fotografické aparáty jsou dnes na takové úrovni, že dokáží zcela přesně zachytit snímanou situaci. Ovšem tento obraz dané situace je pak možné přenést do počítače a zde zcela jednoduše upravit. Nemůžeme si tak být jisti, zda výsledná fotografie je opravdu věrným obrazem dané situace tak, jak to bylo prvotně zachyceno.⁷⁰ Naopak výhodou digitální fotografie je např. možnost okamžité kontroly pořízeného snímku a samozřejmě i jejich rychlé zpracování právě na počítači.

I pro rekonstrukci je velmi důležité ohledání místa činu. Jen je-li toto místo dostatečně přesně a včas zdokumentováno, je možné pak provést rekonstrukci místa činu, která je předpokladem úspěšného provedení samotné rekonstrukce trestného činu. Při ohledání může být pomůckou systém dokumentace **Spheron R2S Crime**, který má od roku 2005 k dispozici např. oddělení kriminalistické dokumentace Kriminalistického ústavu Praha. Tento systém umožňuje divákovi prohlížet si místo činu tak, jako by na

⁶⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 276-277

⁶⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 276

⁷⁰ SUCHÁNEK, J. Několik úvah nad dosavadním, relativně nedávným vývojem kriminalistiky a jejím dalším možným vývojem do blízké budoucnosti. In Kriminalistika a forenzní disciplíny: sborník příspěvků z mezinárodní konference. Uspoř. J. Stach. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2005, s. 98

něm sám stál. Systém Spheron tvoří především sférická kamera Spheron VR a program, který umožňuje prohlížení sférických snímků.⁷¹

Výhodou obrazové dokumentace celkově je možnost dostatečně přesně zachytit nejrůznější vlastnosti objektů (tvar, barvu atd.). Nevýhodou je však nemožnost zachycení objektů, které jsou skryty za jiným objektem, v jeho stínu atp.

⁷¹ BENDL, P. *Informace o systému dokumentace Spheron R2S Crime. Kriminalistika* [online]. 2008, 2007, 03 [cit. 2011-10-18]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2007/03/bendl.pdf>>

8. Hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce trestného činu

Hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce je zpravidla prováděno ve dvou fázích. V první fázi je to hodnocení vzhledem k hodnověrnosti a objektivitě průběhu rekonstrukce a dosažených výsledků. Je tedy třeba přihlídnout hlavně k výsledkům analýzy konkrétních okolností případu v návaznosti na skutečnosti, které vyvolaly nutnost rekonstrukci provést, ke shodnosti podmínek, za kterých byl trestný čin spáchán, s podmínkami, v nichž byla uskutečněna rekonstrukce, význam podmínek, které nemohly být znovuobnoveny, způsob provedení rekonstrukce, psychologické faktory, které mohly mít vliv na jednání subjektů rekonstrukce, výsledky dosažené rekonstrukcí a jejich vztah k vyšetřovanému trestnému činu.

Ve druhé fázi je pak hodnocen průběh a výsledky rekonstrukce v kontextu s ostatními důkazy, které byly v dané trestní věci shromážděny. Zjišťuje se tedy, které důkazy byly rekonstrukcí prověřeny, jaké nové důkazy byly získány a jsou-li zde nějaké rozpory mezi výsledky rekonstrukce a dosud zjištěnými skutečnostmi, je třeba zvážit možné důvody těchto nesouladů, hlavně zda se jedná o rozpory podstatné nebo nepodstatné a jestli k jejich vysvětlení bude nutné provést další vyšetřovací úkony.

9. Využití rekonstrukce trestného činu v rámci metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů

Pokud je rekonstrukce trestného činu při vyšetřování určitého trestného činu prováděna, pak se tak děje v následné etapě vyšetřování, jejímž hlavním obsahem je prověrka vyšetřovacích verzí.

Loupež. Při vyšetřování trestného činu loupeže je rekonstrukce trestného činu využívána velmi často, neboť pomůže orgánům činným v trestním řízení utvořit si názornou představu o průběhu události. Vychází se zpravidla z výpovědi oběti a očitých svědků, pokud se obviněný přiznal, pak i z jeho výpovědi.

Velkou pomocí je rekonstrukce trestného činu hlavně při vyšetřování fingovaných loupeží. Křivě vypovídající osoba totiž často nemá svou lživou verzi dokonale promyšlenou, a tak jsou při praktické ukázce jejího jednání často odhaleny různé nesrovnalosti.

Sexuální trestné činy. Při vyšetřování tohoto druhu trestných činů je rekonstrukce trestného činu prováděna hlavně v situaci, kdy došlo k usmrcení oběti. V jiných případech slouží tento úkon především jako prověrka komplexu získaných důkazů. Důsledně zvažovat, zda je opravdu nutné a vhodné rekonstrukci trestného činu provést, je třeba za situace, kdy je poškozeným dítě. Je nutné brát ohledy na jeho další mravní a psychický vývoj a nevystavovat ho zbytečné duševní trýzni.

V průběhu rekonstrukce nesmí dojít ke snižování lidské důstojnosti a ohrožení účastníků na zdraví nebo životě. Pokud není účast poškozené osoby nevyhnutelná, pak je vhodné nahradit ji figurantem.⁷²

Charakteru rekonstrukce se částečně blíží i použití demonstračních pomůcek pro děti „Jája a Pája“. V tomto případě však nemusí předcházet výslech zúčastněných osob jako je tomu u samotné rekonstrukce, neboť tyto panenky jsou používány právě v souvislosti s výslechem zneužitých dětí. Je však možné tyto pomůcky použít i při opravdové rekonstrukci trestného činu, pokud by bylo nutné provést tento úkon s nezletilým dítětem.⁷³

⁷² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 474-475

⁷³ PORADA, V. a kol. Kriminalistická metodika vyšetřování. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 74

Rekonstrukci trestného činu je také vhodné provést, pokud je zde podezření z předstírání trestného činu, a to za účasti poškozené osoby.

Vražda. Rekonstrukce trestného činu vraždy je zpravidla prováděna na základě výpovědi pachatele a s jeho dobrovolnou účastí. Je to v případě tohoto trestného činu poměrně častý úkon, neboť v průběhu vyšetřování vraždy bývá shromážděno velké množství důkazů, a tak rekonstrukce dává možnost posoudit všechny tyto důkazy komplexně.

Silniční dopravní nehody. Při vyšetřování silničních dopravních nehod se rekonstrukce trestného činu, podobně jako vyšetřovací pokus, objevuje poměrně často. V tomto případě zpravidla není nutná aktivní součinnost účastníků nehody. Oba tyto úkony, tedy rekonstrukce trestného činu i vyšetřovací pokus, umožňují odstranění nesrovnalostí mezi výpověďmi účastníků a zjištěnými fakty tam, kde jsou jiné důkazní prostředky nepřesvědčivé.

Počítačová kriminalita. V tomto případě by měla být rekonstrukce trestného činu prováděna za účasti znalce z oboru kriminalistické počítačové expertizy nebo výpočetní techniky a informatiky.

Pracovní úrazy. Ač se nejedná o trestný čin, je rekonstrukce také prováděna při vyšetřování pracovních úrazů. Jedná se zpravidla o rekonstrukci poslední fáze úrazu a týká se činnosti poškozeného nebo mechanismu jeho zranění nebo usmrcení. Při provádění tohoto úkonu je vhodná přítomnost poraněného pracovníka.

10. Rekonstrukce trestného činu vraždy ve stadiu pokusu (příklad z praxe)

Nyní zde uvádím příklad z praxe, tedy průběh rekonstrukce trestného činu, které jsem se zúčastnila, a to jako nezúčastněná osoba. Chtěla bych tímto příkladem doplnit představu čtenáře o rekonstrukci trestného činu jako vyšetřovacím úkonu. Jednalo se o případ, který je veden pod č. j. KRPA-1315-126/TČ-2011-000071.

10.1. Skutkový stav

Dne 5. června 2011 bylo usnesením zahájeno trestní stíhání pana K. S. B. (státní příslušnost ruská, narozen ve Vietnamu) jako obviněného ze spáchání přečinu výtržnictví dle ustanovení § 358 odst. 1 zákona č. 40/2009, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní zákoník) a přečinu ublížení na zdraví ve stadiu pokusu dle ustanovení § 21 odst. 1 k ustanovení § 146 odst. 1 trestního zákoníku.

Obviněný K. S. B. poškozenou, paní Q. T. V. (narozena ve Vietnamu), poznal na internetové seznamce. Několik měsíců si pak psali vzájemně e-maily a telefonovali si. Obviněný však paní Q. T. V. začal telefonicky kontrolovat a mluvit s ní vulgárně, a tak poškozená dne 1. června 2011 tento vztah ukončila a poslala panu K. S. B. zpět dárky, které jí on už předtím zaslal.

Obviněný dne 4. června 2011 čekal na poškozenou před jejím domem schovaný za kontejnery na odpadky. Když paní Q. T. V. kolem 22:30 hodin vystoupila z auta svého známého, který ji přivezl, rozběhl se obviněný za ní, a ve chvíli, kdy chtěla poškozená odemknout dveře domu, ji beze slova srazil ze schodů. Poškozená zprvu nevěděla, o koho se jedná, ale po chvíli pana K. S. B. poznala. Na zemi ji přiklekl a začal ji škrtit provazem dlouhým přibližně 60 cm o průměru cca 8 mm, který jí přehodil přes hlavu kolem krku. Poškozená volala o pomoc. Po chvíli přiběhl na místo muž, který obviněného z poškozené strhl. Poté se na místo vrátil muž, který poškozenou přivezl, a chvíli nato přiběhl na místo soused paní Q. T. V., který společně s těmi dvěma muži násilníka držel do příjezdu hlídky policie, která jej zadržela na základě § 76 odstavce 1 trestního řádu. Toto vyplývá z výslechů poškozené Q. T. V. a jejích sousedů, kteří situaci sledovali z okna, příp. z balkonu svých bytů.

Dále byl vyslechnut obviněný K. S. B. Ten popsal shodně s poškozenou okolnosti seznámení s ní a další vývoj jejich vztahu, avšak uvedl, že do České republiky přijel proto, aby předal poškozené dárek a promluvil si s ní o tom, proč s ním v poslední době málo komunikuje. Přiznal, že na ni čekal tři dny u jejího domu, a když ji pak viděl, jak vystupuje z auta jiného muže a líbá se s ním, dostal vztek. Vyběhl za ní ke vchodu do domu a u dveří jí obtočil kolem krku tkaničku, kterou si vytáhl z kapuce mikiny, kterou měl na sobě. Tkaničku hodil obviněný poškozené kolem krku proto, že ji moc miluje a chtěl si s ní konečně promluvit a přimět ji, aby splnila svůj slib věrnosti, který mu dříve dala. Poškozená jej však odstrkovala, takže ztratil rovnováhu a oba se skutáleli ze schodů. Poškozená křičela. Po chvílce přiběhl její bratr a další dva muži, aby jí pomohli, a všichni pak zůstali na místě až do příjezdu policie.

Poškozená byla poté převezena Rychlou záchrannou službou k ošetření na oddělení chirurgie a ORL Fakultní nemocnice Krč. Z jejich lékařské zprávy vyplývá, že poškozená při útoku utrpěla drobná povrchová poranění v oblasti dolního rtu, levé tváře v oblasti lící kosti, obou kolen, levého předloktí a malíku a že na přední straně krku byla patrná lehká strangulační pohmožděnina a na pravé straně krku plošné otlaky s drobnými tečkovitými hematomy.

10.2. Konání rekonstrukce

10.2.1. Úvod

Dne 6. října 2011 byla provedena rekonstrukce trestného činu. V této době už byla změněna právní kvalifikace skutku, kterého se obviněný K. S. B. dopustil, a to z přečinu výtržnictví a přečinu ublížení na zdraví ve stadiu pokusu na zločin vraždy (§ 140 odst. 1 trestního zákoníku) ve stadiu pokusu (§ 21 odst. 1 trestního zákoníku). Rekonstrukce dle § 104d trestního řádu byla zahájena v 9:30 hodin.

Rekonstrukce byla rozdělena na dvě části. Nejprve byl úkon proveden s obviněným, panem K. S. B., a poté s poškozenou, paní Q. T. V. O konání rekonstrukce byli dále vyrozuměni obhájce obviněného, tlumočnice do jazyka vietnamského, státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a znalci z oborů zdravotnictví-soudní lékařství, psychiatrie a klinické psychologie (znalci z oboru psychiatrie a klinické psychologie se omluvili). Samotnou rekonstrukci

trestného činu pak vedla policistka z Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy. Jako nezúčastněná osoba se rekonstrukce zpravidla účastní strážník Městské policie.

Také bylo třeba zajistit figuranty, tedy figuranta představujícího obviněného pro rekonstrukci prováděnou s poškozenou a figurantku představující poškozenou pro rekonstrukci prováděnou s obviněným. Výška obviněného a figuranta byla odpovídající (obviněný měří 165 cm, figurant 167 cm), avšak výška poškozené se od výšky figurantky odlišovala o více než 10 cm (poškozená měří 156 cm, figurantka 168 cm). Vyšetřovatelka argumentovala tím, že menší vhodnou osobu zkrátka nesehnala.

Dále bylo nutné zajistit ostrahu obviněného a dočasné uzavření místa konání rekonstrukce, aby úkon mohl být proveden bez zbytečného vyrušování cizími osobami. To zajišťovali policisté Stálé pořádkové služby Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy. Policisté hlídali přístupové cesty (chodník, silnici, průchod domem a dveře vedoucí z domu).

Rekonstrukce trestného činu byla dokumentována protokolem o provedení rekonstrukce, barevnou fotografií a videozáznamem, z něhož byl následně pořízen přepis. Fotodokumentace a videozáznam byly provedeny techniky Odboru kriminalistické techniky a expertiz (OKTE) Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy.

Pomůcky, které byly pro provedení rekonstrukce opatřeny, byly tkanice odpovídající šňůrce, kterou si obviněný vytáhl z kapuce mikiny a kterou měl poškozenou škrtil, dále figurína ženy, aby mohl být demonstrován pád poškozené ze schodů, a nakonec černá igelitová plachta, která byla položena na chodník pod schody, aby poškozená mohla ukázat, jak dopadla a jak ji následně obviněný škrtil.

Rekonstrukce byla prováděna na místě činu, tedy před domem, v němž bydlí poškozená. Úkon byl však prováděn v jinou denní dobu (skutek byl spáchán po půl jedenácté v noci, tedy za tmy, zatímco rekonstrukce byla započata v 9:30, tedy za denního světla a dobré viditelnosti), a to především kvůli dokumentaci úkonu na videozáznam.

Oproti teoretickým poučkám, které se můžeme dočíst v literatuře zabývající se rekonstrukcí trestného činu, byl obviněný poučen mimo videozáznam. Poučení obviněného je i ve výčtu článku 348 odst. 2 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, který obsahuje procesní náležitosti, které by měl videozáznam, má-li být

důkazním prostředkem, obsahovat (viz podkapitola 7.2. - Videodokumentace). Vyšetřovatelka nejprve uvedla na videokameru všechny okolnosti, které by měla obsahovat úvodní část videozáznamu. Avšak poté byla kamera vypnuta v rozporu se zásadou, že snímací zařízení by mělo být zapnuto po celou dobu konání rekonstrukce a vypínat se má pouze v nezbytných případech (např. přesun na vzdálenější místo či výměna baterie). V této „pauze“ vyšetřovatelka poučila obviněného v souladu s jeho procesním postavením za přítomnosti jeho obhájce a tlumočnice. Následně byla opět kamera zapnuta a obviněný byl dotázán, zda poučení rozuměl a zda žádá nějaké další vysvětlení. Myslím si, že v případě, kdy je úkonu přítomen obhájce obviněného, takový postup neznamená vážnější pochybení, avšak podle mého názoru by přesto vyšetřovatelé měli poučovat přímo na videozáznam. Tato praxe je totiž zaběhlá proto, že se policisté obávají, že na něco při poučení zapomenou, případně že něco spletou, a tak pro jistotu poučí osobu mimo videozáznam, a pak už se jí pouze dotáží, zda tomu rozuměla.

Obviněný nevyužil svého práva k odepření výpovědi a souhlasil s tím, že celý děj, který se měl odehrát dne 4. června 2011, dobrovolně předvede.

Poučení však byli pouze obviněný a poškozená, nikdo z dalších účastníků rekonstrukce podle svého procesního postavení poučen nebyl.

Pan K. S. B. byl během přípravy držen mimo místo konání rekonstrukce (za domem, v němž poškozená bydlí) a byl přiveden až těsně před začátkem videozáznamu. Úkon byl proveden nejprve s ním, neboť obviněný byl ve vazbě a poškozená mohla během první části rekonstrukce odejít domů a vrátit se zase až na část druhou.

10.2.2. Stadium demonstrace a objasňování činnosti obviněným a závěrečné stadium

Obviněný K. S. B. nejprve demonstroval, kde čekal na poškozenou, kam přijelo auto a jak za paní Q. T. V. běžel, když z něj vystoupila. Vše se shodovalo s tím, jak vypovídal při výslechu. Poté pan K. S. B. ukázal na figurantce, jak hodil poškozené tkaničku kolem krku (zezadu, protože stáli čelem k sobě). Poškozená se vyklonila nad schody a volala na pomoc souseda, a protože spěchala, spadla ze schodů a poškozený spadl za ní. Vyšetřovatelka chtěla po obviněném, aby ukázal, jak pevně držel tkaničku a

jak potom poškozená spadla dolů (po zádech, po břicho atp.). K tomu účelu byla přinesena figurína. Pan K. S. B. uvedl, že si nepamatuje, jak poškozená spadla, ale věděl, v jaké pozici dopadla na zem. Do této polohy také naaranžoval figurínu. Během toho, co poškozená padala, obviněný pustil tkaničku, kterou pak našel na ramenu paní Q. T. V. a strčil si ji do kapsy. Poté pan K. S. B. předvedl, jak padal on sám. Vyšetřovatelka se zeptala obviněného, proč vůbec hledal tkaničku, ten jí na to odpověděl, že přece proto, že je z jeho mikiny, ale rozhodně ji nechtěl použít ke spáchání nějakého trestného činu.

Poté, co zvedl pan K. S. B. tkaničku a chtěl zvednout i paní Q. T. V., vyběhl z domu muž a začal do něj kopat. Poté se vrátil muž, který poškozenou přivezl, a všichni společně počkali na policii, kterou zavolala žena pozorující celou scénu z balkonu.

Vyšetřovatelka poté upozornila obviněného na rozpor ve výpovědích. Při výslechu uvedl, že spadl s poškozenou ze schodů a oba dopadli na bok, nyní to však předváděl jinak. Obviněný ji ujistil, že se to stalo tak, jak řekl nyní, protože předtím, na policii, si to nemohl správně vybavit, ale tady, přímo na místě, si vzpomněl. Vyšetřovatelka se následně zeptala, zda potom, co poškozená spadla na zem, jí přikládal obviněný ještě tkaničku kolem krku. Pan K. S. B. znovu opakoval, že hned šňůrku sebral a strčil ji do kapsy.

Vyšetřovatelka dále poukázala na další rozpor, a to ten, že několik svědků, kteří celou scénu sledovali z balkonů či oken svých bytů, tvrdilo, že pan K. S. B. táhl poškozenou za nohu pryč. Obviněný však stále opakoval, že to není pravda.

Poté se vyšetřovatelka dotázala znalce z oboru medicína-soudní lékařství, zda má nějaký dotaz. Ten požádal obviněného, aby znovu předvedl, jak dal poškozené tkaničku kolem krku, a zeptal se, zda poškozená celou dobu křičela, tedy i v době, kdy padala ze schodů. Pan K. S. B. odpověděl, že ano.

Následně byl dán prostor pro otázky dalších zúčastněných. Státní zástupkyně se dotázala, proč vlastně dával obviněný poškozené tu tkaničku kolem krku. Ten na to odpověděl, že proto, že chtěl paní Q. T. V. zadržet, aby neodešla, ale bál se ji chytit za ruku, aby jí tu ruku nezlomil.

Poté už nikdo ze zúčastněných neměl žádné dotazy ani připomínky, a tak byla první část rekonstrukce (úkon provedený s obviněným) ukončena, a to v 10:30 hodin.

10.2.3. Stadium demonstrace a objasňování činnosti poškozenou a závěrečné stadium

Druhá část rekonstrukce (provedená s poškozenou) byla zahájena v 10:40 hodin. Poškozená byla stejně jako obviněný poučena mimo videozáznam a na kameru pak už byla pouze dotázána, zda poučení rozuměla a zda žádá vysvětlení.

Poté byla paní Q. T. V. vyzvána, aby se vyjádřila ke shodnosti podmínek v době konání rekonstrukce a v době spáchání trestného činu. Podle poškozené se nic nezměnilo, rozdílné je pouze to, že skutek se odehrál za tmy, kdežto rekonstrukce je prováděna na denního světla.

Poškozená popisovala, kterak se vše odehrálo, v souladu se svou dřívější výpovědí. Figurant podle jejích instrukcí předvedl, jak obviněný přehodil paní Q. T. V. šňůrku kolem krku (v tomto případě zepředu, protože pan K. S. B. stál za poškozenou). Poškozená chtěla uvolnit tkaničku tím, že pod ni zasunula obě ruce. Šňůrku se jí uvolnit podařilo a rozeběhla se dolů ze schodů a obviněný běžel za ní. Když sbíhala schody, upadla. Paní Q. T. V. pak dole předvedla, jak dopadla. Následně do této polohy naaranžovala figurínu, na které podle pokynů poškozené předváděl figurant, jak ji obviněný opět škrtil. Pak přiběhl někdo z domu a tkanička povolila. Poškozená vstala a zavolala příteli, který ji před chvílí přivezl autem. Paní Q. T. V. poznala obviněného až ve chvíli, kdy se bavil s mužem, který jí přiběhl na pomoc.

Vyšetřovatelka se pak otázala, co může poškozená uvést k tomu, že svědci tvrdí, že obviněný chtěl poškozenou odtáhnout za nohu. Paní Q. T. V. odpověděla, že je to pravda a společně s figurantem tuto situaci demonstrovala.

Znalec se zeptal poškozené, zda měla po incidentu nějaké potíže s polykáním, na což ona odpověděla, že nikoli, pouze pociťovala sucho v krku. Poté už nikdo ze zúčastněných neměl žádný dotazy ani námitky. Rekonstrukce byla ukončena v 11 hodin.

10.2.4. Dokumentace rekonstrukce

Protokol o rekonstrukci prakticky neobsahuje popisnou část. Na daném místě je zde vždy pouze odkaz na přepis videozáznamu, který bude přílohou protokolu. Protokol byl vyhotoven již před samotným započítím rekonstrukce a na místě do něj byly

dopsány časové údaje atp. Ihned po ukončení úkonu byl protokol dán všem zúčastněným k podpisu. Samotný přepis videozáznamu už se však nepodepisuje. Podle vyšetřovatelky by bylo obtížné později všechny osoby, jejichž podpis potřebuje, sehnat. Přepis videozáznamu byl pořízen pouze v českém jazyce, což je z praktických důvodů jistě pochopitelné. V přepisu je to tedy psáno, jako by poškozená, příp. obviněný odpovídali přímo vyšetřovatelce, ač mezi nimi působila jako mezičlánek ještě tlumočnice, překládající z češtiny do vietnamštiny a naopak.

Závěr

Cílem této práce bylo zaměřit se na rekonstrukci trestného činu jak z hlediska trestněprocesního, tak i kriminalistického. Ač se tento úkon po desetiletích svého využívání konečně dočkal svého zakotvení v trestním řádu, stále mu podle mě není věnována dostatečná teoretická pozornost, a to přesto, že v praxi není rekonstrukce trestného činu ničím výjimečným. V důsledku toho tak stále bývá rekonstrukce v praxi nazývána špatnými jmény, případně je rekonstrukcí nazván úkon, který jí ale ve skutečnosti není.

Tato práce se svou strukturou zásadně neliší od kriminalistických publikací zabývajících se rekonstrukcí. Ani v těchto jednotlivých publikacích totiž nenajdeme podstatné rozdíly, dá se dokonce říci, že v mnoha částech jsou některé téměř totožné.

Rekonstrukce trestného činu je složitý úkon, a proto se rozhodně nedomnívám, že jsem tuto problematiku zpracovala vyčerpávajícím způsobem. Zabývala jsem se těmi nejdůležitějšími aspekty a snažila se poukázat na problémy, které se mohou objevit při praktickém využívání tohoto úkonu.

Při zpracovávání tohoto tématu mi velmi pomohla možnost zúčastnit se přímo provádění rekonstrukce trestného činu. I když si člověk po prostudování teoretických pramenů přečte nějaké spisy, stejně podle mě zcela nepochopí celou problematiku. Poté, co jsem se rekonstrukce osobně zúčastnila, dívala jsem se trochu jinak na celou metodiku, především na různé problémy, které se v praxi vyskytují. Neboť, jak všichni víme, teorie a praxe není to samé.

Seznam literatury

Monografie a sborníky

BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006

CÍSAŘOVÁ, D., HASCH, K., JELÍNEK, J., MANDÁK, V., MATULA, V., RŮŽEK, A., SOVÁK, Z., ŠTĚPÁN, J. Trestní právo procesní. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde, 2001

FENYK, J., HÁJEK, R., POLÁK, P., STRÍŽ, I. Trestní zákoník a trestní řád: Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou – 2. díl (Trestní řád). 1. vydání. Praha: Linde, 2010

FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918 – 2004. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004

CHMELÍK, J. a kol. Dopravní nehody. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009

CHMELÍK, J. a kol. Rukověť kriminalistiky. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005

JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007

KONRÁD, Z. Prověrka výpovědi na místě. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2006

KONRÁD, Z. a kol. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů. 3. nezměněné vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1999

KONRÁD, Z., PORADA, V. Metodika vyšetřování počítačové kriminality. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1998

KOVÁŘ, P. a kol. Sexuální agrese: Z násilnění z pohledu medicíny a práva. 1. vydání. Praha: Maxdorf, 2008

KRATOCHVÍL, V., MUSIL, J., ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

MUSIL, J. a kol. Kriminalistika. Praha: Naše vojsko, 1994

MUSIL, J. a kol. Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2001

MUSIL, J. a kol. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992

MUSIL, J. a kol. Úvod do kriminalistiky. 3. nezměněné vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1999

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004

NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004

NOVOTNÁ, J., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., ŠÁMAL, P., VONDRUŠKA, F. Přípravné řízení trestní. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003

PJEŠČAK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha: Naše vojsko, 1986

PORADA, V. a kol. Kriminalistická metodika vyšetřování. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007

PORADA, V. a kol. Kriminalistika. Brno: CERM, 2001

PORADA, V. a kol. Kriminalistika: Úvod, technika, taktika. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007

PRERAD, V., VYCHODIL, M. Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu. Praha: Univerzita Karlova, 1990

RYBÁŘ, M. Základy kriminalistiky. 1. vydání. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2001

RYBÁŘ, M. a kol. Kriminalistika: Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů. 1. vydání. Plzeň: Nava, 2008

STRAUS, J. a kol. Kriminalistická taktika. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008

SUCHÁNEK, J. Několik úvah nad dosavadním, relativně nedávným vývojem kriminalistiky a jejím dalším možným vývojem do blízké budoucnosti. In Kriminalistika a forenzní disciplíny: Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Uspoř. J. Stach. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2005

ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář – 1. a 2. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2008

ŠIMOVČEK, I. a kol. Kriminalistika. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2001

TIPLICA, M. a kol. Doplnková skripta z kriminalistiky. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1997

TIPLICA, M. a kol. Kriminalistická taktika. 2. upravené vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 1999

VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972

VYCHODIL, M. Využití modelů při vyšetřování. Praha: Knihnice vojenské prokuratury, 1984

ZÁHORSKÁ, J. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. Konzultační činnost policejního psychologa. 1. vydání. Praha: Portál, 2007

Encyklopedie

Všeobecná encyklopedie Diderot. Svazek 6, 1999

Články

KONRÁD, Z. Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy?. Kriminalistika, 2006, č. 2, s. 93 - 99

VERNEROVÁ, J. Rekonstrukce trestného činu jako důkazní prostředek v čs. trestním řízení, jako kriminalistická metoda získávání a prověřování důkazů. Československá kriminalistika, 1977, č. 2, s. 139 - 149

VYCHODIL, M. Některé zvláštní způsoby dokazování. Trestní právo, 2000, č. 11, s. 8 - 11

VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu (1. část). Bulletin advokacie, 1997, č. 8, s. 37 - 43

VYCHODIL, M. Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla). Bulletin advokacie, 1997, č. 9, s. 32 - 39

Internet

BENDL, P. Informace o systému dokumentace Spheron R2S Crime. Kriminalistika [online]. 2008, 2007, 03 [cit. 2011-10-18]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2007/03/bendl.pdf>>

Krimi-servis Hlaváček [online]. 26. 4. 2008 [cit. 2011-10-18]. Některé zvláštní způsoby dokazování – rekonstrukce. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/p=106#more-106>>

Policie ČR [online]. 2010 [cit. 2011-10-18]. Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha – Kriminalistická dokumentace. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>

VANÍČKOVÁ, E. Antropologická rekonstrukce podoby člověka podle lebky: Pohřebiště: Znojmo Hradiště [online]. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Ústav antropologie. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/162620/prif_m/Diplomova_prace.txt>

Název práce: Rekonstrukce trestného činu

Klíčová slova: rekonstrukce, trestný čin, kriminalistika

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá rekonstrukcí trestného činu, jejím vymezením, taktikou i trestněprocesní úpravou.

V první kapitole je popsán pojem kriminalistické rekonstrukce, její využití a také historický vývoj rekonstrukce spolu s vývojem názorů na ni.

Ve druhé kapitole jsou vymezeny jednotlivé druhy kriminalistické rekonstrukce, tedy rekonstrukce kriminalisticky významných míst, rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů, rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka a konečně rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí.

Třetí kapitola se zabývá právní úpravou rekonstrukce trestného činu, především tedy jejím zakotvením v trestním řádu.

Ve čtvrté kapitole je odlišení rekonstrukce trestného činu od jiných úkonů, a to od vyšetřovacího pokusu, prověrky výpovědi na místě a ohledání místa činu.

V páté kapitole je pozornost věnována psychologickým aspektům provádění rekonstrukce trestného činu. Zde se zabývám tím, jak místo činu (případně jiné místo konání rekonstrukce) může působit na obviněného i svědka, ale také úlohou psychologa-konzultanta při konání rekonstrukce i při přípravě na ni a při hodnocení výsledků tohoto úkonu.

V šesté kapitole je samotná taktika provedení rekonstrukce trestného činu. Tato kapitola se tedy zabývá jak přípravou, tak i základními taktickými postupy a zásadami a také jednotlivými stadii tohoto úkonu.

V kapitole sedm a osm je pojednáno o dokumentaci a hodnocení výsledků rekonstrukce trestného činu.

V deváté kapitole je ve zkratce popsáno využití rekonstrukce trestného činu v rámci metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů a v kapitole desáté je popsán konkrétní praktický příklad konání rekonstrukce trestného činu.

Title of the dissertation: Reconstruction of a criminal offence

Key words: reconstruction, criminal offence, criminology

Abstract

This dissertation deals with reconstruction of criminal offence, its definition, the tactics used and the relevant aspects of the criminal law.

The first chapter is concerned with the term of 'crime reconstruction' and the use of the crime reconstruction, discussing the historical development of crime reconstruction together with the development of the views and opinions dealing with the crime reconstruction.

The second chapter considers specific types of crime reconstruction, that is a reconstruction of criminologically significant crime locations, significant objects and significant signs of a criminal and, finally, the reconstruction of criminologically significant actions and events.

The third chapter deals with the legal aspects of the reconstruction of criminal offence, specifically its embedding in the criminal law.

The fourth chapter discusses the difference between the reconstruction of criminal offence and the other methods of investigation, such as the initial investigation, verification of statements on the site and the inspection of the scene of crime.

The fifth chapter concentrates on the psychological aspects of carrying out the reconstruction of criminal offence. Here I am considering what effect a scene of crime (or the other site where a reconstruction is taking place) can have on a defendant or a witness and I am also looking at the role of psychologist-consultant in the reconstruction process itself, as well as in its preparation and subsequent evaluation.

The sixth chapter discusses the tactics of carrying out a reconstruction of criminal offence. This chapter specifically deals with the preparation, the basic tactical procedures and principles and the individual stages of the reconstruction process.

Chapter seven and eight deal with documenting and evaluating of the reconstruction of criminal offence.

Chapter nine provides a brief description of the use of the reconstruction of criminal offence as part of the methodology concerned with investigating individual types of criminal offences, while chapter ten provides a practical example of carrying out reconstruction of the criminal offence.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Podobizny významných autorů kriminalistických publikací	68
Obrázek č. 1 – Hans Gross	68
Obrázek č. 2 – Michail Gerasimov s dcerami	68
Obrázek č. 3 – Vladimír Prerad	68
Příloha č. 2 – Fotografie z konání rekonstrukce trestného činu vraždy ve stadiu pokusu	69
Obrázek č. 1 – Místo konání rekonstrukce trestného činu (zároveň se jedná o místo činu)	69
Obrázek č. 2 – Pomůcky použité při rekonstrukci (figurína ženy, tkanička a černá plachta)	69
Obrázek č. 3 – Obviněný ukazuje na figurantce, jak dal poškozené kolem krku tkaničku	70
Obrázek č. 4 – Obviněný ukazuje na figuríně, jak poškozená padala ze schodů	70
Obrázek č. 5 – Figurant na základě instrukcí poškozené předvádí, jak dal obviněný poškozené šňůrku kolem krku	71
Obrázek č. 6 – Poškozená předvádí, v jaké pozici skončila poté, co spadla ze schodů	71
Obrázek č. 7 – Figurant na základě instrukcí poškozené předvádí, jak ji obviněný škrtil po pádu ze schodů	72
Obrázek č. 8 – Figurant poslouchá tlumočnici (překládá pokyny poškozené), aby mohl předvést, jak se obviněný snažil poškozenou odtáhnout za nohu	72
Příloha č. 3 – Protokol o provedení rekonstrukce a část přepisu videozáznamu (příloha protokolu)	73
Protokol o provedení rekonstrukce	73
Ukázka přepisu videozáznamu rekonstrukce trestného činu konané s obviněným	80
Ukázka přepisu videozáznamu rekonstrukce trestného činu konané s poškozenou	81

Přílohy

Příloha č. 1 – Podobizny významných autorů kriminalistických publikací

Zdroj: www.criminaldep.chnu.edu.ua/en/history/hans_gross.html

Obrázek č. 1 - Hans Gross

Zdroj: www.kunstkamera.ru/en/temporary_exhibitions/virtual/gerasimov/01/

Obrázek č. 2 – Michail Gerasimov s dcerami

Zdroj: www.krimi-servis.cz/?page_id=7#prerad

Obrázek č. 3 – Vladimír Prerad

Příloha č. 2 – Fotografie z konání rekonstrukce trestného činu vraždy ve stadiu pokusu

Obrázek č. 1 – Místo konání rekonstrukce trestného činu (zároveň se jedná o místo činu)

Obrázek č. 2 – Pomůcky použité při rekonstrukci (figurína ženy, tkanička a černá plachta)

Obrázek č. 3 – Obviněný ukazuje na figurantce, jak dal poškozené kolem krku tkaničku

Obrázek č. 4 – Obviněný ukazuje na figuríně, jak poškozená padala ze schodů

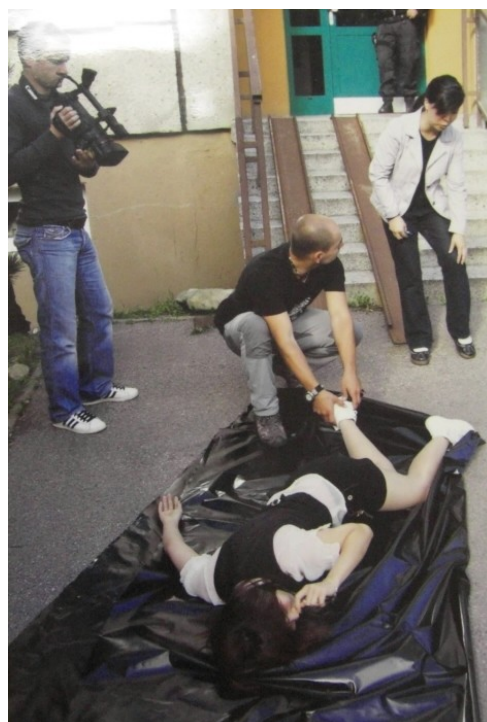
Obrázek č. 5 – Figurant na základě instrukcí poškozené předvádí, jak dal obviněný poškozené šňůrku kolem krku

Obrázek č. 6 – Poškozená předvádí, v jaké pozici skončila poté, co spadla ze schodů

Obrázek č. 7 – Figurant na základě instrukcí poškozené předvádí, jak ji obviněný škrtil po pádu ze schodů

Obrázek č. 8 – Figurant poslouchá tlumočnicki (překládá pokyny poškozené), aby mohl předvést, jak se obviněný snažil poškozenou odtáhnout za nohu

**Příloha č. 3 - Protokol o provedení rekonstrukce a část přepisu videozáznamu
(příloha protokolu)**

Protokol o provedení rekonstrukce

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie hl. města Prahy
Služba kriminální policie a vyšetřování
Odbor obecné kriminality, 1. oddělení
Kongresová 1666/2, 140 21 Praha 4

Č. j. KRPA-1315-126/TČ-2011-000071

Praha 06.10.2011
Počet listů: 3

Protokol o provedení rekonstrukce

Podle ustanovení § 104d tr.řádu v *9.30* hod. dne 6.10.2011 zahajují rekonstrukci zločinu vražda dle ustanovení § 140 odst.1 tr.zákoníku ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 tr.zákoníku na poškozené [REDAKCE], nar. [REDAKCE], ke kterému mělo dojít dne 4.6.2011 v době okolo 22.20hod, před domem č.p. [REDAKCE] v ulici [REDAKCE].

Rekonstrukce činu bude rozdělena na dvě části, kdy v první části bude rekonstrukce činu provedena s obviněným [REDAKCE], nar. [REDAKCE], trvale bytem v Rusku a ve druhé části s poškozenou [REDAKCE], nar. [REDAKCE], trvale bytem [REDAKCE], přechodně na adrese [REDAKCE].

O konání rekonstrukce byli dále řádně a včas vyrozuměni:

- 1) obhájce obviněného [REDAKCE]
- 2) tlumočnice do jazyka vietnamského [REDAKCE]
- 3) státní zástupce Městského státního zastupitelství v Praze [REDAKCE]
- 4) znalci: [REDAKCE] - znalec oboru zdravotnictví - soudní lékařství,
[REDAKCE] - znalec z odvětví psychiatrie – omluvila se
[REDAKCE] - znalec z odvětví klinické psychologie –
omluvila se
- 5) nezúčastněná osoba – [REDAKCE]
- 6) figurant představující obviněného - výška 167cm, výška obviněného - *165 cm*
figurantka představující poškozenou - výška 168cm, výška poškozené - *156 cm*
- 7) střežení a průběh rekonstrukce zajišťují - policisté Stálé pořádkové jednotky KŘP hl.m.Prahy
- 8) rekonstrukci provádí: [REDAKCE] z KŘP hl.m. Prahy
- 9) úkon dokumentován: protokolem o provedení rekonstrukce, který bude po ukončení úkonu předložen všem přítomným k podpisu a dále barevnou fotografií a videozáznamem, z něhož bude následně pořízen přepis. Fotodokumentace a videozáznam jsou pořizovány techniky OKTE KŘP hl. m. Prahy.

[REDAKCE] [REDAKCE]

[REDAKCE] - tlumočnice [REDAKCE]

2. strana

Použité pomůcky:

- tkanice, figurína ženy, případně černá igelitová plachta

Rekonstrukce je prováděna na místě činu – na adrese [redacted] před domem č.p. [redacted]. Rekonstrukce činu je pak oproti rekonstruovanému jednání prováděna za denního světla a dobré viditelnosti, a to zejména z důvodu dokumentace úkonu na videozáznam.

Ukončení úvodu rekonstrukce dne 6.10.2011 v..... 9.35 hod.

[redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

[redacted] Mgr. Duong Thi Chau LAI - tlumočnice [redacted]

Část I: - rekonstrukce činu s obviněným [redacted]Zahájení I. části rekonstrukce dne 6.10.2011 v^{9.40}.....hod.**Před započítím úkonu byl obviněný za přítomnosti svého obhájce a tlumočnice poučen:**

Podle § 33 odst. 1 trestního řádu máte právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se vám kladou za vinu a důkazům o nich, nejste však povinen vypovídat. Můžete uvádět okolnosti a důkazy sloužící k vaší obhajobě, činit návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky. Máte právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. S obhájcem se však v průběhu svého výslechu nemůžete radit o tom, jak odpovědět na již položenou otázku. Můžete žádat, abyste byl vyslýchán za účasti svého obhájce, a aby se obhájce zúčastnil i jiných úkonů přípravného řízení (§ 165 trestního řádu). Jste-li ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody, můžete s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby. Podle § 92 odst. 2 trestního řádu máte možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují či vyvracejí a nabídnout o nich důkazy. Podle § 92 odst. 3 trestního řádu Vám mohou být kladeny otázky k doplnění výpovědi nebo odstranění neúplností, nejasností a rozporů. Otázky musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností; nesmí v nich být naznačeno, jak na ně odpovědět. Podle § 93 odst. 1 trestního řádu vám může být dovoleno, aby dříve než dáte odpověď, jste nahlédli do písemných poznámek, které musíte vyslýchajícímu, požádá-li o to, předložit k nahlédnutí. Podle § 33 odst. 2 trestního řádu osvědčíte-li, že nemáte dostatek prostředků, abyste si hradil náklady obhajoby, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení soudce, že máte nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu. Podle § 33 odst. 3 trestního řádu podáváte v přípravném řízení návrh na rozhodnutí o obhajobě bezplatné nebo za sníženou odměnu včetně příloh, jimiž prokazujete jeho důvodnost, prostřednictvím státního zástupce, v řízení před soudem pak prostřednictvím soudu, který koná řízení v prvním stupni. Podle § 55 odst. 1 písm. c) trestního řádu máte za povinnost uvést adresu pro účely doručování písemností určených k vašim rukám. Podle § 65 odst. 1 trestního řádu máte právo nahlížet do spisů, činit si z nich výpisky a poznámky a na svoje náklady si pořizovat kopie spisů a jejich částí. Podle § 65 odst. 2 trestního řádu vám může toto právo policejní orgán ze závažných důvodů odeprít, důvod odeprání, pokud o to požádáte, přezkoumá státní zástupce. Podle § 157a odst. 1 trestního řádu máte právo kdykoli v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu. Podle § 165 odst. 1 trestního řádu se můžete se souhlasem policejního orgánu zúčastnit vyšetřovacích úkonů a klást otázky vyslýchaným svědkům. Podle § 95 odst. 2 trestního řádu máte právo, aby Vám po skončení výslechu byl protokol předložen k přečtení nebo požádáte-li o to, aby Vám byl přečten. Máte právo žádat, aby byl protokol doplněn nebo aby v něm byly provedeny opravy v soulase s vaší výpovědí. Podle § 95 odst. 3 trestního řádu protokol o výslechu, který byl prováděn bez přibrání zapisovatele, je nutno před podpisem předložit k přečtení nebo přečíst za přítomnosti nezúčastněné osoby. Máte-li proti obsahu protokolu námitky, je nutno je projednat v přítomnosti přibrané osoby a výsledek pojmout do protokolu.

[redacted] [redacted]

[redacted] - tlumočnice [redacted]

Podle § 66 odst. 1 trestního řádu Vás dále poučuji o tom, že kdo přes předchozí napomenutí ruší řízení, nebo kdo se k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu chová urážlivě nebo kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu, může být v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem potrestán pořádkovou pokutou do 50 000.- Kč. Podle § 345 odst. 1 trestního zákoníku je trestné, obviníte-li živě jiného ze spáchání trestného činu, podle § 345 odst. 2 tr. zákoníku je trestné, obviníte-li živě jiného ze spáchání trestného činu v úmyslu přivodit mu trestní stíhání. Podle § 2 odst. 14 trestního řádu máte právo užívat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém uvedete, že jej ovládáte. Podle § 28 odst. 1 trestního řádu neuvedete-li jazyk, který ovládáte, nebo uvedete-li jazyk či dialekt, který není jazyk vaší národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož jste občanem a pro takový jazyk nebo dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví vám orgán činný v trestním řízení tlumočnicka pro jazyk vaší národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož jste občanem. Podle § 36 odstavce 3 písmeno trestního řádu musíte mít obhájce. Pokud si obhájce ne zvolíte sám, nebo nebude-li vám zvolen příbuzným v pokolení přímém, sourozencem osvojitelem, osvojenecem, manželem, partnerem, druhem nebo zúčastněnou osobou (§ 37, § 38 trestního řádu), bude vám obhájce ve smyslu ust. § 39 trestního řádu ustanoven. Podle § 37 odst. 2 trestního řádu si můžete zvolit místo obhájce, který vám byl ustanoven nebo oprávněnou osobou zvolen, obhájce jiného. Podle § 37 odst. 3 trestního řádu pokud si zvolíte dva nebo více obhájců a neoznámíte-li orgánu činnému v trestním řízení, kterého z těchto obhájců jste zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech tr. řízení, určí jej předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce.

Vyjádření obviněného k poučení:

Poučení jsem plně porozuměl, vysvětlení nežadám. Svého práva k odepření výpovědi výslovně nevyužívám x využívám a vypovídat budu x nebudu a celý děj ze dne 4. června 2011 při rekonstrukci dobrovolně předvedu x nepředvedu.

Obviněný byl seznámen s tím, že průběh rekonstrukce bude dokumentován protokolem o provedení rekonstrukce, který mu bude po skončení úkonu předložen k podpisu a dále fotodokumentací a videozáznamem, který bude následně přepsán. Videozáznam a jeho přepis budou přílohou tohoto protokolu.

Další průběh rekonstrukce viz příloha – její přepis.

Ukončení I části rekonstrukce dne 6.10.2011 v.....10.30..... hod.

.....

..... - tlumočnice
.....

Část II: - rekonstrukce činu s poškozenou [redacted]

Zahájení II. části rekonstrukce dne 6.10.2011 v^{10 40}.....hod.

Před započítáním úkonu byla poškozená za přítomnosti obhájce obviněného a tlumočnice poučena jako svědek:

Podle § 97 tr. řádu jste povinen vypovídat jako svědek o tom, co je vám známo o trestném činu a jeho pachateli a nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Podle § 101 odst. 1 tr. řádu vás upozorňuji na význam svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu. Výpověď svědka slouží v trestním řízení jako důkaz.

Podle § 345 odst. 1 tr. zákoníku je trestné, obviníte-li lživě jiného ze spáchání trestného činu, podle § 345 odst. 2 tr. zákoníku je trestné, obviníte-li lživě jiného ze spáchání trestného činu v úmyslu přivodit mu trestní stíhání, taktéž je podle § 346 odst. 2 trestního zákoníku trestné, pokud jako svědek před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, uvedete úmyslně nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí anebo takovou okolnost zamlčíte.

Podle § 99 odst. 1 tr. řádu nesmíte být vyslýchán o okolnostech, týkajících se utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, jež jste povinen zachovávat v tajnosti, ledaže byste byl této povinnosti příslušným orgánem zproštěn.

Podle § 99 odst. 2 tr. řádu nesmíte být vyslýchán též tehdy, jestliže by jste svojí výpovědí porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by vás této povinnosti příslušný orgán nebo ten, v jehož zájmu tuto povinnost máte, zprostil.

Podle § 124 trestního zákoníku se za státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti považuje mlčenlivost, která je uložena nebo uznána jiným právním předpisem. Za státem uznanou povinnost mlčenlivosti se podle trestního zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen jiným právním předpisem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě jiného právního předpisu.

Podle § 99 odst. 3 tr. řádu se zákaz výslechu podle odstavce 2 nevztahuje na svědeckou výpověď, týkající se trestného činu, stran něhož máte oznamovací povinnost podle trestního zákoníku (§ 368). Rovněž se nevztahuje na svědeckou výpověď o utajovaných informacích klasifikovaných ve zvláštním zákoně stupněm utajení „Důvěrné“ nebo „Vyhrazené“.

Podle § 100 odst. 1 tr. řádu máte právo odmítnout výpověď jako svědek, jste-li příbuzným obviněného v pokolení přímém, jeho sourozencem, osvojitelem, osvojencem, manželem nebo druhem. Je-li obviněných více a v uvedeném poměru jste jen k některému z nich, máte právo odepřít výpověď ohledně jiných obviněných jen tehdy, není-li možné oddělit výpověď, která se jich týká, od výpovědi týkající se obviněného, k němuž jste v tomto poměru. Podle § 100 odst. 2 tr. řádu jste oprávněn odepřít výpověď, pokud by jste svojí výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu, anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu byste právem pocítoval jako újmu vlastní. Podle § 100 odst. 3 tr. řádu odepřít výpověď však nemůžete, máte-li stran trestného činu, jehož se svědecká výpověď týká, oznamovací povinnost podle § 368 tr. zákoníku. Neoprávněné odepření výpovědi je podle § 66 tr. řádu možné postihnout pořádkovou pokutou až do výše 50 000,- Kč. Podle § 211 odst. 3 tr. řádu odepřete-li podle § 100 tr. řádu vypovídat před soudem, bude vaše výpověď z přípravného řízení před soudem přečtena, pokud jste před výslechem z přípravného řízení prohlásil, že svého práva odepřít výpověď podle § 100 tr. řádu nevyužíváte.

[redacted]

[redacted] - tlumočnice [redacted]

Podle § 103 tr. řádu ve spojení s ustanovením § 93 odst. 1 tr. řádu a § 95 odst. 2 tr. řádu máte právo dříve než dáte odpověď nahlédnout do písemných poznámek, které však musíte vyslychajícím, pokud o to požádá, předložit k nahlédnutí. Po skončení výslechu vám bude protokol předložen k přečtení, nebo požádáte-li o to, bude vám přečten. Máte právo žádat jeho doplnění, opravy a změny v souhlasu s vaší výpovědí. Podle § 95 odst. 3 tr. řádu protokol o výslechu, který byl prováděn bez přibrání zapisovatele, je nutno před podpisem předložit k přečtení nebo přečíst za přítomnosti nezúčastněné osoby. Má-li vyslychaný proti obsahu protokolu námitky, je nutno je projednat v přítomnosti přibrané osoby a výsledek pojmout do protokolu. Podle § 2 odst. 14 tr. řádu máte právo používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o němž prohlásíte, že jej ovládáte. Jako svědek máte podle § 104 odst. 1 tr. řádu nárok na náhradu nutných výdajů a ušlé odměny za práci. Nárok zanikne, jestliže ho neuplatníte do tří dnů po svém výslechu.

Podle § 55 odst. 2 tr. řádu máte právo požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým budete v trestním spisu veden, jestliže zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že vám nebo osobě blízké v souvislosti s podáním svědectví hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení základních práv. V případě seznámení se s utajovanými informacemi chráněnými zvláštním zákonem je Vaší povinností zachovávat o nich mlčenlivost a neumožnit k nim přístup neoprávněné osobě, dodržovat ostatní povinnosti stanovené zvláštním zákonem (zák. č. 412/2005 Sb. a související předpisy). Nesplnění této povinnosti může zakládat trestní odpovědnost podle § 317 a § 318 tr. zákoníku.

Vyjádření svědkyně - poškozené k poučení:

Poučení jsem rozuměla, vysvětlení nežádám. Zejména jsem byla poučena o povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamíčet a o případných právních následcích takového jednání. Dále jsem byla poučena o podmínkách, za kterých mám právo odepřít výpověď. K tomu uvádím, že důvod odepřít výpověď nemám, vypovídat budu a to, co se stalo dne 4.6.2011 dobrovolně předvedu.

Poškozená byla seznámena s tím, že průběh rekonstrukce bude dokumentován protokolem o provedení rekonstrukce, který jí bude po skončení úkonu předložen k podpisu a dále fotodokumentací a videozáznamem, který bude následně přepsán. Videozáznam a jeho přepis budou přílohou tohoto protokolu.

Další průběh rekonstrukce viz příloha – její přepis.

.....

..... - tlumočnice

Závěr

Úkon byl dokumentován na barevnou fotografie a video. Následně za využití videozáznamu bude sepsán protokol o průběhu rekonstrukce.

Rekonstrukce činu s obviněným [redacted] a poškozenou [redacted] ukončena dne 06.10.2011 v 11.00 hod.

Vrchní komisař:
[redacted]
[redacted]

Obhájce:
[redacted]
[redacted]

Nezúčastněná osoba:
[redacted]
[redacted]

Tlumočník:
[redacted]
[redacted]

Státní zástupce MSZ v Praze
[redacted]
[redacted]

Znalci:
[redacted] - soudní lékařství [redacted]

[redacted] - psychiatrie – omluvila se

[redacted] - psychologie – omluvila se

24

Ukázka přepisu videozáznamu rekonstrukce trestného činu konané s obviněným

3. strana

Nepamatuji se, jak dlouho to trvalo. Potom světlo zhaslo, potom jsem slyšel, jak auto startovalo. Moje přítelkyně vystoupila a šla pěšky. Pak jsem běžel za ní, protože jsem s ní chtěl mluvit.

VK: A kam šla vaše přítelkyně teda, kam šla, abyste mohl navést figurantku, kam má jít?

Obv.: Směřem k vchodu budovy. Myslel jsem, že ji nestihnou chytnout. Běžel jsem touto cestou tudy (*obv. ukazuje a jde doleva mezi popelnicemi*), a když už jsem byl tady (*u popelnic*), tak slečna už byla u vchodu budovy. Běžel jsem tudy cestou k ní (*obv. jde směrem od popelnic doleva ke vchodu domu*). Přítelkyně se už chystala odemknout vchodové dveře

(*figurantka naznačuje odemykání*), ještě ne odemkat dveře, ale jako se připravila. Stála kousek od dveří (*figurantka stojí čelem ke vchodovým dveřím*). Jakmile byla přítelkyně v této pozici, tak už slyšela, jak jsem běžel k ní (*obv. byl pod schody u vchodových dveří*) a ona se otočila takhle (*figurantka se otočila doleva a stojí zády ke vchodovým dveřím*). Běžel jsem po schodech nahoru a přítelkyně se otočila současně ke mně (*oba stojí nahoře na okraji schodiště*). Řekl jsem, proč ty jsi to udělala, přesně řekl jsem, proč ty jsi se tak chovala ke mně. Přítelkyně tady stála (*obv. stojí s figurantkou před vchodovými dveřmi čelem k sobě a figurantka naznačuje odtažení s rukama na prsou*), přítelkyně už má připravený klíč, aby otevřela dveře (*figurantka dává pravou ruku dolů a naznačuje, že v ní má klíče*), viděl jsem to v očích, že se ona bála. Chtěl jsem skrýt dveře, aby ona nemohla tamto otevřít dveře. Potom přítelkyně do mě strčila (*figurantka naznačuje strčení oběma rukama do oblasti prsou obviněného*), protože chtěla odemknout dveře. Báł jsem se jí držet její ruku, protože jsem se báł, že bych jí mohl zlomit ruku, protože přítelkyně je mnohem menší, báł jsem se držet její ruku. V tomto, v této chvíli na kapuci mikiny byla šňůra.

VK: Já vám jednu půjčím, ale poprosím pouze naznačovat jednání.

Obv.: Není menší tkanička, menší, nebyla tak veliká. Vytáhl jsem šňůrku ...

VK: Pouze naznačovat, ano.

Obv.: ... potom takhle jsem jí dal na přítelkyni (*obv. s figurantkou stojí čelem k sobě a poté obv. dává figurantce na krk tkaničku, drží ji ve svých rukou a asi 2-3 kroky s ní jde ke kraji schodiště*). Přítelkyně chtěla volat někoho tady nahoře. Volala vietnamsky [REDAKCE], ale volala vietnamsky. Byla tma a přítelkyně spěchala, a proto spadla.

VK: Já vás teďka zastavím. Jestli nám pak můžete popsat, jak teda spadla, jestli padala hlavou dolů, nohama napřed, jestli padala po zádech nebo po břiše, případně to naznačit tady na figuríně.

Obv.: Celou dobu držel jsem tu tkaničku, kdy ta přítelkyně se přitáhla a vlastně jsme se přitáhli spolu z toho důvodu, že jsem držel tu tkaničku. Volala česky i vietnamsky pane [REDAKCE] a celou dobu se chtěla otočit nahoru (*podívat se*). Spěchala a potom spadla ze schodů dolů.

Ukázka přepisu videozáznamu rekonstrukce trestného činu konané s poškozenou

12. strana

VK: A když jste padala z těch schodů, tak jste tu tkaničku měla na sobě nebo neměla?

Pošk.: Jedna strana tkaničky ještě jako na mě u krku na ramenou. On ji strčil pevně na můj krk, chtěla jsem to uvolnit, tkaničku.

VK: Jak tu tkaničku držel teda, víte?

Pošk.: Jenom cítila jsem tkaničku na krku, ale neviděla jsem, jak on držel tkaničku.

VK: A jak to bylo pevné na tom krku?

Pošk.: Prostě, podařilo se mi jako *...nesrozumitelné...* tkaničku, ale nemohla jsem to uvolnit, ale celou dobu jsem křičela česky pomoc. Za chvíli, asi tak 15 minut, slyšela jsem, že někdo vyběhl jako k nám. Potom se mi tkanička sama uvolnila. Myslela jsem, že ten muž si vzal tu tkaničku s sebou a šel pryč. Vstala jsem a stála jsem na tomto místě (*poškozená jde pár kroků od místa, kam upadla*), vzala jsem mobil a volala jsem přítele, který mě před chvílí přivezl autem. Plakala jsem, brečela jsem a volala jsem, ať on to otočí zpátky, Viděla jsem, že muž, který mě škrtil a jeden můj známý, který mi přiběhl pomoci, se tam někde strkali. Potom *...nesrozumitelné...* policie. Seděla jsem tam u popelnice. Když jsme čekali na policii, než přijela, viděla jsem, jak muž vyndal fotku, mluvil rusky s ostatními, tak já jsem v tomto okamžiku poznala, že jde o pana Shona, jinak předtím jsem nevěděla, o koho se jedná.

VK: Tak, já se zeptám, vrátím se k tomuhle okamžiku, kdy jste ležela na zemi, bránila jste se nějakým způsobem kromě toho, že jste se snažila uvolnit tkaničku, kterou jste měla okolo krku?

Pošk.: Ne, nebránila jsem se kromě toho, že jsem chtěla uvolnit tkaničku.

VK: A proč jste se nebránila?

Pošk.: Protože on seděl na mě, on byl těžký a chtěla jsem hlavně uvolnit tkaničku.

VK: Během té doby, co jste měla tkaničku okolo krku, jak se vám dýchalo, jak se vám křičelo, byla jste schopná mluvit, byla jste schopná dýchat?

Pošk.: Ze začátku jsem mohla křičet normálně, ale nakonec tkanička škrtila tak moc, že já jsem cítila, že už nemůžu žít, že umřu. V hlavě jako jsem měla myšlenku, že už umřu.

VK: Kromě toho, že jste teda měla tu tkaničku okolo krku a ten muž na vás klečel, napadal vás ještě nějakým jiným způsobem?

Pošk.: Ne.

VK: Mluvil na vás během toho útoku, ať už to bylo nahoře nebo tady dole, řekl vám něco?

Pošk.: Nic nemluvil.